

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M.KIR. POSTAVEZÉRI-GAZGATÓSÁG
MEGBIZÁSÁBÓL A M.KIR. POSTA JOGSZ-ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: DR.FORSTER KÁROLY M.KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR.KOVÁCS JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

TÁRSZERKESZTŐ:
RÁKOSI GYÖRGY
M. KIR. POSTAFŐMERNÖK

A rádióra vonatkozó magyar jogszabályok fejlődésének vázlatos ismertetése.

Közlő: HUBER OSZKÁR m. kir. postaigazgató.

Le développement de la législation concernant la T. S. F. en Hongrie.
Par. M. OSZKÁR HUBER, Directeur de poste.

La première codification des dispositions relatives à la radiotélégraphie a été faite en insérant dans la loi (art. de loi XX de 1909) la Convention internationale radiotélégraphique conclue à Berlin en 1906. La Convention internationale radiotélégraphique de Londres (1912) fait l'objet de l'art. de loi XVI de 1914. Sur la base des prescriptions des dites Conventions, le Ministre du Commerce a arrêté, en 1913, les conditions d'installation et d'usage des appareils radiotélégraphiques sur les navires circulant sous pavillon hongrois. Après la guerre, sur l'autorisation reçue par l'art. de loi XVII de 1922, § 30, un décret ministériel a énoncé le droit exclusif de l'État sur l'installation et l'exploitation des appareils radiotélégraphiques en ce qui concerne la communication aérienne. Le développement rapide du Broadcasting a donné un essor rapide à la législation. La fabrication et la mise en circulation des installations radioélectriques sont réglées par un arrêté du Ministre du Commerce, daté de 1924. L'art. de loi IX, de 1925, § 24, a autorisé le Ministre du Commerce à régler, par décrets, toutes les questions concernant les installations, les appareils et leurs pièces, la fabrication, l'achat et la vente de ceux-ci soit à l'intérieur, soit à l'étranger. Sur la base de cette autorisation, le Ministre du Commerce a édité, en 1925, son premier décret détaillé sur la matière. Ce décret a été complété par un nouvel décret fixant les conditions de construction des antennes. En 1927, toutes ces deux dispositions ont été abrogées et remplacées par un nouveau décret qui est actuellement en vigueur.

Alig négy évtizede, hogy Marconi az első rádiót összeállította (1927) és a huszadik századnak e fontos technikai találmánya az elmúlt rövid idő alatt oly jelentőségre és elterjedettségre tett szert, a hírszolgálat, a közlekedés, a kultúra, az ipar és kereskedelem stb. terén oly

eredményeket ért el, amelyek az emberiség szempontjából egyenesen felbecsülhetetlenek. A rádiónak e gyors fejlődése, a gazdasági és kulturális élet terén való könnyű és olcsó kihasználási lehetősége nemcsak a technikai kérdések egész tömegét vetette fel, hanem olyan új jogi problémákat is teremtett, amelyeket úgy a nemzetközi, mint az egyes államok belső jogalkotása szempontjából a rádióval kapcsolatos fontos köz- és magánérdekekre való tekintettel szintén szabályozni kellett. E szabályozás azonban nem máról-holnapra, hanem majd minden államban csak lépésről-lépésre és aszerint történt, ahogy a rádió fejlődött, illetőleg, ahogy a fejlődéssel kapcsolatosan a gyakorlati életben a rádiót felhasználni lehetett.

Igy volt ez nálunk Magyarországon is.

A rádiót kezdetben úgyszólván csak a tengeri hajózásban alkalmazták, ezért a tengeri hajókon felszerelt rádió táviró állomások kérdéseivel kapcsolatban felmerülő jogi kérdések nyertek először szabályozást akkor, amikor az 1906. évi berlini nemzetközi kongresszuson elfogadott „nemzetközi rádiótelegraf egyezmény“-t mint az 1909: XX. t. c.-et törvényeink közé iktattuk. Ez az egyezmény, illetőleg törvény, — amely a tengeri hajókon felszerelt rádió-táviró berendezések (fedélzeti állomások) engedélyezési és használati feltételeit állapította meg — volt az első jogszabály, amellyel jogalkotásunkban találkozunk, illetőleg, amely a rádióval kapcsolatban felmerült új jogi helyzettel első ízben foglalkozott. Ez is azonban inkább nemzetközi vonatkozású és helyi jelentőségű volt, mert a belföldi jogalkotás szempontjából még nem merült fel a szabályozás szükségessége, tekintettel arra, hogy ebben az időben — kivéve a hadihajókat — még nem volt olyan tengeri hajónk, amely rádió-táviró adóberendezéssel fel lett volna szerelve. A hadihajókon felszerelt rádió-táviró berendezésekre pedig a fentemlített törvény hatálya nem terjedt ki.

A berlini konferencián hozott jogi szabályokat tovább fejlesztette az 1912. évi londoni nemzetközi rádió-táviró értekezleten elfogadott rádió-táviró egyezmény, amelyet mint 1914: XVI. t. c.-et az egyezmény határozatai értelmében szintén törvényeink közé iktattunk. A londoni egyezmény a berlini egyezmény határozatain túlmenően már nem csupán a tengeri hajók rádió-táviró berendezéseinek kérdéseit szabályozta, hanem tekintettel arra, hogy a rádió-táviró összeköttetések időközben már a szárazföld egyes pontjai között is létesültek, ezeknek a szárazföldi rádióállomásoknak létesítési és használati feltételeire is kiterjeszkedik. Igaz ugyan, hogy a szerződő államok fenntartották teljes szabadságukat a szárazföldi rádióállomások létesítését illetően, de már ezekre az állomásokra is bizonyos kötelezettségeket állapítottak meg — többek között — azzal, hogy kimondották, hogy az ily állomásokat úgy kell berendezni és üzemben tartani, hogy azok egymás üzemét ne zavarják. A londoni egyezmény tehát egy igen fontos és új nemzetközi jogi kérdést, a levegő használati jogának kérdését vetette fel.

A berlini és londoni konferenciák közötti időben már a hazai

hajósvállalatok részéről is felmerült az az óhaj, hogy a hajók biztonsága érdekében azokat rádió-távíró berendezéssel szerelhessék fel. Tekintettel azonban arra, hogy a fentemlített két törvény csak a nemzetközi viszonylatban szabályozta a rádió-távíró berendezések létesítésének és üzemeltetésének kérdését, a gyakorlati élet által felvetett kérdést most már a belső jogalkotás szempontjából is rendezni kellett. Erre annyival is inkább szükség volt, mivel mind a berlini, mind pedig a londoni egyezmény, illetőleg az ezekhez csatolt szolgálati szabályzatok értelmében a hajósvállalatok csak annak a kormányoknak engedélyével rendezhettek be hajóikon rádió-távíró berendezést, amely kormány alá a hajójuk tartozik. Mindkét egyezményben ezenkívül a szerződő államok arra is kötelezettséget vállaltak, hogy az egyezmények rendelkezéseit a hajósvállalatokkal betartatják. A fenti rendelkezések értelmében a magyar kormány, illetőleg a kereskedelemügyi miniszter, mint akinek hatáskörébe a vezetékes távíróra vonatkozó ügyek tartoztak, az 1913. évi augusztus hó 21-én kiadott 60.805, majd az 1913. évi október hó 16-án kelt 62.574. számú rendeletében szabályozta első ízben rendeltileg a londoni egyezmény keretein belül a magyar lobogó alatt közlekedő tengeri hajók rádió-távíró berendezéseinek létesítési és használati feltételeit.

A fentemlített rendeleteknek egyike sem foglalkozik azonban a rádióval abból a szempontból, vajjon az ily berendezések létesítése és üzemeltetése épúgy kizárólagos jogát (regale) képezi-e az államnak, mint ahogyan ezt az 1881:XXXI. t. c. a vezetékes távíró, távbeszélő és villamosjelző berendezésekre nézve megállapítja. Nálunk ugyanis kezdettől fogva az volt a jogi felfogás, hogy a rádió-távíró a vezetékes távírónak egyik válfaja és úgy tekintendő, mint egy villamosjelző berendezés, ezért az 1888:XXXI. t. c. rendelkezései értelemszerűleg a rádióberendezésekre is kiterjednek. Ez a jogi felfogás jut kifejezésre azokban az engedélyokiratokban is, amelyeket a kereskedelemügyi miniszter ebben az időben a tengeri hajók rádió-távíró berendezéseinek létesítése és üzemeltetése tárgyában a hajósvállalatoknak kiadott, továbbá azokban az engedélyokiratokban is, amelyeket ugyanabban az időben a tanintézeteknek adott ki, a tanuló ifjúság oktatása céljából berendezett rádió-távíró állomásokat illetőleg. Mindezekben az engedélyokiratokban a kereskedelemügyi miniszter az 1888:XXXI. t. c.-ben biztosított jogára és ugyanebben a törvényben kapott állami fenntartott jogra való hivatkozással adta meg az engedélyt. Az engedély feltételeit pedig a fentemlített törvény, illetőleg ennek végrehajtása tárgyában kiadott 23.445/1890. sz. rendelet határozatainak megfelelően, a hajósvállalatok részére kiadott engedélyokiratok feltételeit pedig ezenfelül még a londoni egyezmény és az ahhoz csatolt szolgálati szabályzatban előírt feltételeknek megfelelően állapította meg.

A rádióra vonatkozó belső jogalkotás tehát a rádió feltalálásától egész 1914. évig csak fentemlített két egyezmény becikkelyezésére és az 1913. évben kiadott rendeletekre, valamint az engedélyokiratokra szo-

rítkozott, mert a gyakorlati élet más jogszabály alkotását egyelőre nem is tette szükségessé, tekintettel arra, hogy a világháború kitörése előtt a rádiót csak mint távirót, főleg a tengeri forgalomban alkalmazták és nálunk e téren az alkalmazás lehetősége nagyon csekély volt. A világháború azután még ezt a csekély alkalmazási lehetőséget is megszüntette, mert a háború kitörésekor a már engedélyezett rádió-táviró berendezéseket a magyar kormány hadügyi érdekből őrizetbe vétette és a háború ideje alatt senkinek sem engedte meg, hogy rádióberendezést létesíthessen vagy üzemben tarthasson. A háború után következő forradalmi idők, majd a későbbi bel- és külpolitikai, továbbá gazdasági viszonyok szintén nem voltak alkalmasak a rádió elterjedésére, illetőleg azt eredményezték, hogy az 1914. évben kiadott tilalmat a kereskedelemügyi miniszter továbbra is változatlanul fenntartotta. Ilyen körülmények között természetesen a rádióra vonatkozó jogalkotásra sem volt szükség és csak a légi közlekedésről szóló 1922. évi december hó 14-én kiadott 10.270. M. E. sz. rendeletben találkozunk újból olyan jogszabályalkotással, amely a rádióval foglalkozik.

A fentemlített rendelet, amelyet a magyar kormány az 1922 : XVII. t. c. 30. §-ában kapott felhatalmazás alapján adott ki, már határozottan kimondja azt, hogy a rádió-berendezések létesítése és üzemeltetése a légi közlekedés tekintetében állami fenntartott jog, tehát az ily berendezések létesítésére is engedélyt kell kérni és az engedély megadására a kereskedelemügyi miniszter jogosult. Kimondja továbbá ez a rendelet azt is, hogy az 1888 : XXXI. t. c. 1. §-ában adott kivétel a rádióberendezésekre nem érvényes. E törvény 1. §-a ugyanis az egyes házak belsejében, valamint köz- vagy magánterület által el nem választott birtokon a közhasználat kizárásával létesített táviró-, távbeszélő- és villamosjelző-berendezéseket a kizárólagos jog alól kiveszi. Ezért kellett a rádióberendezésekre ezt a kivételt megszüntetni.

A magyar jogszabályalkotásban tehát ez a rendelet volt az első olyan világos és félre nem magyarázható, kellő törvényes alapon nyugvó rendelkezés, amely a rádióberendezések létesítését és üzemeltetését, habár egyelőre csak a légi közlekedés tekintetében, az állam fenntartott jogai közé sorozta.

Ezután a jogszabályalkotás után megint hosszabb idő, majdnem két esztendő telt el anélkül, hogy a gyakorlati élet a rádióra vonatkozó újabb jogszabály alkotását szükségessé tette volna. De közben a nyugati államokban felállított szórakoztató rádió (Broadcasting) adóállomásokkal kapcsolatos vevőállomások iránt nálunk is mind nagyobb érdeklődés kezdett mutatkozni és mind többen és többen kértek engedélyt arra, hogy ily vevőberendezéseket létesíthessenek. A magyar posta vezetősége felismerve a szórakoztató rádióállomások nagy kulturális jelentőségét, e kérelmek teljesítése elől nem akart teljesen elzárkózni, előbb azonban olyan jogszabályról kellett gondoskodni, amely nemcsak az állam kizárólagos és felügyeleti jogának, továbbá a rádió vevőberendezések engedélyezésének kérdését, hanem az ilyen állomá-

sokhoz szükséges készülékek és alkotórészek gyártásának és forgalombahozatalának kérdését is szabályozza. Ily jogszabály alkotására elsősorban az állam biztonsága, belső rendje és nyugalma érdekében, másrészt pedig a közönség szempontjából volt szükség. A rádió adó-állomások hatása ugyanis az országok határain túl terjedt és így a titkos, valamint a magánkézben lévő állomások az állam biztonságát, a közrendet, a lakosság békéjét és nyugalmaát állandóan veszélyeztethetik és működésükkel megakadályozhatják más rádióberendezések zavartalan használatát.

Ezek a fontos köz- és magánérdekek tették szükségessé nálunk is oly jogszabály alkotását, amely a rádióra is kiterjeszti az állam fenntartott és felügyeleti jogát és ezeknek a jogoknak minél hathatósabb gyakorlása céljából a rádiókészülékek és az ezekhez szükséges alkotórészek előállításának és forgalombahozatalának kérdését is szabályozni kellett. Ez a szabályozás, illetőleg rendelet, amelyet 1924. évi szeptember hó 13-án 85.463 szám alatt az igazságügyminiszterrel egyetértőleg adott ki a kereskedelemügyi miniszter, ugyancsak az 1888 : XXXI. t. c.-re való utalással állapítja meg a rádióberendezésekre is az állam kizárólagos jogát és az 1884 : XVII. t. c.-be iktatott ipartörvény módosításáról szóló 1922 : XII. t. c. 58. §-ában kapott felhatalmazás alapján szabályozza a rádióberendezésekhez szükséges készülékek előállításának és forgalombahozatalának kérdését.

A fentemlített 85.463/1924. K. M. sz. rendelet azonban inkább csak elvi jelentőségű volt, mert az 1888 : XXXI. t. c. nem látszott teljesen kielégítő alapnak arra, hogy a rádióval kapcsolatban felmerült fontos állami és magánérdekeket ennek a törvénynek a keretében szabályozni lehessen. Az 1888 : XXXI. t. c. keletkezése idején ugyanis rádió még nem volt s így a törvényhozónak nem is lehetett szándéka, hogy az erre vonatkozó kérdéseket szabályozza, illetőleg a vezetékes táviró, távbeszélő és villamosjelző fogalmába a rádióberendezéseket is beleértse. Kiténik ez a törvény 1. §-ából is, amely — miként fentebb említettük — a kizárólagos jog alól kivézi az egyes házak belsejében, továbbá a köz- vagy magánterület által el nem választott telken vagy összefüggő birtokon a közhasználat kizárásával létesített táviró-, távbeszélő- és villamosjelzőberendezéseket, ami a rádióra már azért sem nyerhet alkalmazást, mert annak hatása nem korlátozható egy épület vagy birtok belső területére. Ezért gondoskodni kellett, oly jogszabály alkotásáról, amelyben meg van a kellő és vitára okot nem szolgálható jogalap azoknak a kérdéseknek szabályozására, amelyek a rádió elterjedésével kapcsolatban felmerültek. Oly jogszabályunk azonban, amelynek alapján a kérdés szabályozható lett volna, nem volt, ennél fogva csak új jogszabályalkotással, a törvényhozás útján lehetett a kérdést megoldani. Viszont azonban az új jogszabály megalkotásánál azt az igen fontos körülményt sem lehetett figyelmen kívül hagyni, hogy a rádió még a fejlődés kezdetén van. Ezért a megalkotandó jogszabálynak is olyannak kellett lennie, amely a rádió fejlődéséhez és alkalmazási lehetőségéhez

képezt bármikor és könnyen megváltoztatható anélkül, hogy erre esetről-esetre a törvényhozástól kellene felhatalmazást kérni.

Igy született meg az 1925 : IX. t. c. 24. §-ában kapott felhatalmazási törvény, amely a következőket foglalta magában:

1. A távirda-, távbeszélő- és egyéb villamosberendezésekről szóló 1888 : XXXI. t. c. rendelkezései a jeleknek, írásnak, híreknek, képeknek és hangoknak villamosság útján fémvezeték nélkül vagy fémvezetékben nagy váltakozásszámú áramok segítségével adására vagy vételére (rádió) is kiterjednek, tekintet nélkül az idézett törvény 1. §-ának első bekezdésében említett kivételre.

2. Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi miniszter, hogy a szükséges rendelkezéseket, ideértve a berendezésekre, készülékekre és alkotórészeikre, azok előállítására, megszerzésére, birtoklására, bírlására belső vagy külföldi forgalmára vonatkozó és ezekkel kapcsolatos, valamint a büntető rendelkezéseket is, szükség esetén a fennálló törvény és egyéb jogszabályoktól eltérően rendelettel megállapíthassa és e rendelkezések megszegését két hónapig terjedhető elzárással és 3 millió koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető kihágásnak nyilváníthassa.

Ebben a törvényben kapott felhatalmazás alapján, továbbá a távirda-, távbeszélő- és villamosjelzőberendezésekről szóló 1888 : XXXI. t. c. 15. §-ában, valamint az 1922 : XII. t. c. 58. §-ában nyert felhatalmazás alapján a kereskedelemügyi miniszter 1925. évi november hó 10-én 32.250. szám alatt kiadta a rádióra vonatkozó első részletes rendeletét, amely az idevonatkozó külföldi hasonló rendeletek áttanulmányozása után készült el és kiadása előtt az érdekelt minisztériumok, továbbá az ipar és kereskedelem képviselőivel történt megvitatás után látott napvilágot.

Ez a rendelet nemcsak az állam kizárólagos és felügyeleti jogának kérdésével foglalkozik, hanem az adó- és vevőberendezések részletes létesítési és engedélyezési feltételeit, a berendezések felszerelésével (antenna) kapcsolatban a magántulajdon kérdését, a táviró- s távbeszélőtűtők megőrzését, a készülékek előállítását és forgalombahozatalát, szóval mindazokat a kérdéseket szabályozza, amelyek a rádióval kapcsolatban a gyakorlati életben felmerültek, de a rendelet megjelenéséig a magyar jogalkotásban részletes szabályozást még nem nyertek.

A fentemlített 32.250/1925. K. M. számú rendelet az antennák építésének műszaki és egyéb feltételeit csak általánosságban szabályozta. Ezért a részletes feltételek szabályozása tárgyában a kereskedelemügyi miniszter az 1926. évi december hó 2-án 43.702. szám alatt az antennák építésére vonatkozólag kiegészítő rendeletet adott ki, amely ugyancsak az érdekeltséggel történt előzetes megvitatás után került a nyilvánosság elé.

Bár mind a rádiórendelet, mind az antennarendelet a külföldi idevonatkozó rendeletek áttanulmányozása és az érdekeltségekkel történt előzetes megvitatás után került kiadásra, a gyakorlati élet mégis fel-

vetett olyan kérdéseket, amelyek a fentemlített két rendeletben szabályozva nem lettek. A rendeletben volt azonkívül több oly intézkedés is, amely a rádió elterjedését, ha nem is akadályozták meg, de mégis megnehezítették. Már pedig az országnak kulturális, pénzügyi és egyéb érdeke azt kívánta, hogy a rádió nálunk — épúgy, mint a nagy nyugati államokban — minél jobban elterjedjen. Ezért az időközben felmerült kívánságoknak és a gyakorlati élet követelményeinek megfelelően a fentemlített két rendeletet a kereskedelemügyi miniszter az 1927. évi április hó 5-én kelt 9557. K. M. számú rendeletével hatályon kívül helyezte és ugyanezen szám alatt kiadta az új rádiórendeletet, amely mind a rádióberendezésekre, mind pedig az antennák építésére vonatkozó rendelkezéseket egyesítve foglalja magában.

Ez a rendelet jelenleg is érvényben van s csak bizonyos szakaszait egészítik ki időközben megjelent újabb rendelkezések.

Részletek a német táviró szolgálatból.

Írta: Dr. TEÉSZ FRIGYES, okl. közgazda, m. kir. postatitkár.

Détails sur le service télégraphique allemand. Par M. FRIGYES TEÉSZ, Docteur ès sciences d'économie politique, Secrétaire des Postes.

L'auteur décrit d'abord le bureau central télégraphique de Berlin, le „Haupttelegraphenamt” et explique comment les télégrammes à retransmettre ou à remettre arrivent au bureau central télégraphique. Puis, il fait connaître quels sont les trajets que ces télégrammes parcourent en passant d'une Section à l'autre. Après, l'auteur explique la remise des télégrammes (remise par téléphone, par téléimprimeur, par exprès etc.), puis, la manipulation prescrite pour les télégrammes de luxe (LX). L'auteur s'occupe ensuite des télégrammes à échanger avec les trains rapides circulant entre Berlin et Hamburg, en expliquant en détail l'organisation et le tarif de ce service. Vu que le téléphone sert en bien des cas de complément au service télégraphique, il s'occupe du central téléphonique et de la télévision également. Pour terminer, il fait connaître le rôle joué par le „Reichspostzentramt”, au point de vue de la mise en comptabilité des télégrammes.

Németország belföldi és külföldi táviróösszeköttetései a berlini központi táviróhivatalba futnak be. Ez a hivatal a Haupttelegraphenamt, amely az Oranienburgerstrasse-n van berendezve, közel Berlin egyik fő útőéréhez, a Friedrichstrasse-hoz. Külseje, de még a földszinti táviratfelvételi helyiség kis mérete sem sejteti a hivatal óriási jelentőségét.

A Haupttelegraphenamt a földszinten elhelyezett táviratfelvétel helyiségein kívül az emeleteken lévő *vezetékes táviró osztályból* és a

rádiótávíró osztályból áll. A vezetékes osztály a Belföldi-termet és az Európa-termet foglalja magában. A rádiótávíró osztály kontinentális és interkontinentális rádióforgalmat bonyolít le és ehhez képest itt is van Európa-terem és Tengerentúli-terem.

Ugyancsak a Haupttelegraphenamt-ban van a képtávíró osztály is, amely szintén két csoportból áll ú. m.: vezetékes képtávíró és rádió képtávíró csoportból.

A képtávírószolgálatot (Bildtelegraphendienst) és az előfizetői távgépírószolgálatot (Teilnehmer-Fernschreibdienst) külön-külön cikkben ismertettem. (Megjelent a Magyar Posta 1939. évi 8., illetőleg 9. számában.)

A Berlinben feladott táviratok négyféle úton jutnak a Haupttelegraphenamtba, ú. m. közvetlen feladással, távbeszélő útján, Ferndruck-rendszeren*) vagy Fernschreib készüléken.

Kísérjük most figyelemmel, hogy a Haupttelegraphenamt-ban milyen utat tesznek meg ezek a táviratok. Először is megállapíthatjuk, hogy a táviratok az egyik munkahelyről a másik munkahelyre, egyik teremből a másikba, mind szalagposta segítségével járnak meg az utat, a legügyesebb megoldások felhasználásával. Így megvalósítható az, hogy a táviratok az egyes munkahelyekre a lehető legrövidebb idő alatt érjenek el: ezáltal a táviratok belkezelési ideje jelentékenyen csökken.

Az ott feladott, illetőleg a hivatalba juttatott táviratokat a Belföldi-terembe továbbítják, ha azok belföldre szólnak; az Európa-terembe, ha azok valamelyik európai országba szólnak és végül az ú. n. Tengerentúli terembe, ha a távirat tengerentúlra van címezve. Közben azonban a távirat az ú. n. irányító munkahelyre kerül, ahol külön tisztviselők az egyes táviratokat helyes címszerkesztés szempontjából is felülvizsgálják és a számszámot ellenőrzik.

A rádióon továbbítandó táviratok továbbítás előtt a számozó munkahelyre kerülnek, ahol azokat rádiósorszámokkal látják el és ahol a táviratokat ugyancsak felülvizsgálják. Innen azután a lyukasztó készülékekhez kerülnek, ahol papírszalagra perforálják, majd arról gépi úton továbbítják.

A tengerentúli forgalomban leadott táviratokat ugyanabban a teremben a leszámolásba is felveszik. Ezt a munkát nagy, különleges írógépen végzik. Ennek a munkának az elvégzésére elég 2 ember, akik egymást felváltva vannak szolgálatban.

A táviratoknak a berlini rádióüzemközpontban való kezelése sokban hasonlít a budapesti rádióüzemközpontban rendszeresített kezeléshez. Azonban az óriási forgalom és az igen sok munkahely nagy hatással van arra, aki azt elsőízben látja. Az Európa-terem és a Tengerentúli-terem mindegyike hatalmas különálló helyiség. A termek tiszták,

*) Ezzel Berlin kisebb postahivatalainál feladott táviratokat továbbítják a központi táviróhivatalba.

a munkahelyek úgy épültek, hogy hivatalos munkáját mindenki egy helyben is elvégezheti. A munkahelyek különben szorosan egymásmellé vannak elhelyezve. Az Európa-teremben a „Budapest” feliratú munkahelyet is megkerestem, ahol mondták, hogy Budapest munkája a legjobbak közé számítható.

A Berlinbe érkező táviratokat, ha azokat tovább kell még küldeni, késelem nélkül továbbítják, a Berlinbe szólókat pedig a kézbesítő-osztályba irányítják. Valamennyi kézbesítendő távirat szalagposta útján először egy külön osztályba kerül, ahol megnézik, hogy a címzett távbeszélőelőfizető-e s ha igen, akkor felajánlják a távbeszélőn való kézbesítést. Berlinben ugyanis a távbeszélőn való kézbesítés általános közkedveltségnek örvend, a nagyközönség azt szívesen veszi. Igaz, hogy a német posta a távbeszélő útján való kézbesítésért sem számít külön díjat.

A távgépíró előfizetők címére érkező táviratokat az azok részére létesített külön távgépíróhálózat felhasználásával kézbesítik. Nemcsak a berlini előfizetők címére érkező táviratokat kézbesíti ilyen módon Berlin, hanem a müncheni, drezdai, bresloui stb. távgépíró előfizetők címére érkezőket is, mert ezek mind egyazon távgépíróhálózatba tartoznak. Sőt, a tengerentúlról érkező ilyen táviratokat a címzett kívánatra az érdekelt parti rádiótáviró állomástól közvetlenül is megkaphatja, ugyancsak a távgépíróhálózat felhasználásával.

Ezekből látható, milyen óriási előnyt jelent az előfizetői távgépíró szolgálat a táviratok kezelési idejének csökkentésénél.*

A dísztaviratlapon kézbesítendő táviratokat külön osztályba irányítják. Ugyanis olyan nagy a dísztaviratforgalmuk, hogy azoknak másolása és borítékolása egy egész külön osztályt foglalkoztat. Itt nemcsak arra ügyelnek, hogy ezeket a táviratokat a feladó, vagy a címzett által megjelölt dísztaviratlapra másolják, hanem a betűk írására is a legnagyobb gondot fordítják, sőt a dísztaviratok leírásához külön díszes betűkkel ellátott írógépeket használnak. A betűk cifrázott alakján kívül a betűk színét is változtatják; így pl. minden szó első betűjét pirossal, a többit pedig fekete betűkkel írják.

Érdekes, hogy egy címzett részére érkezhethet akár 100 dísztavirat is, azt mind külön-külön borítékban helyezik el és úgy kézbesítik. Felfogásuk szerint megfizették a díját, tehát megadják mindegyikhez a külön borítékot is.

A dísztavirat borítékán csak az egyszerű „Telegramm” szó feliratot és a német birodalmi címert alkalmazták.

A Führer címére érkező táviratokat udvari táviratként kezelik és kézbesítik.

* Részleteket l. a Magyar Posta 1939. évi 8. számában közzétett „A távgépírószolgálat Németországban” című cikkemben.

Legújabb disztáviratlapjaik a következők voltak:

- LX 4 = havas hegyi táj,
- LX 9 = léghajó, repülőgép, tenger,
- LX 11 = csillagos ég tejúttal,
- LX 17 = Führer képe.

Maga a kézbesítés osztott (decentralizált) alapon történik olyan módon, hogy a nem távbeszélőelőfizetők címére, vagy olyan távbeszélőelőfizetők címére érkezett táviratokat, amelyeknek távbeszélőn való kézbesítését a megkérdezett címzett nem kívánja, csőpostán ahhoz a kerületi hivatalhoz továbbítják, amelyiknek kézbesítőkerületébe tartozik. Ez a kerületi hivatal azután motorkerékpáros küldönccel kézbesíti azokat.

Érdekes, hogy a németek a nagyon kényes természetű táviróösszeköttetéseiken ú. m.: katonai parancsnokság, külügyi hivatal stb. még ma is Hughes-készüléket alkalmaznak. Ezek a készülékek íróasztal magasságú asztalokra vannak szerelve.

Nagyteljesítményű Siemens-féle gyorstáviró berendezést Varsó és Bukarest táviróhivatalokkal való forgalomban használtak.

A gyorsmorséhoz használt előkészítő papírszalag (Stanzpapier) német gyártmányú és nagyon meg vannak vele elégedve; a vezetőlyukak kifogástalanok, a jel-lyukasztók vágására pedig a kivágott papír azonnal kiválik a szalagból, vagyis nem ad helytelen jelek továbbítására alkalmat. Ez nagyon fontos körülmény, mert meg nem felelő lyukasztószalag a levelezést teljesen megakaszthatja.

A berlini Haupttelegraphenamt és az ott elhelyezett rádióüzemközpont megtekintése után az utóbbival együttműködő külső rádiótáviróállomásokat is felkerestem. Ezek a rádióállomások Berlinen kívül vannak, hogy a nagyváros okozta zavaró hatások elkerülhetők legyenek. Ezek az állomások a következők: Nauen és Königs-wusterhausen rádióadóállomás, Beelitz pedig rádióvevőállomás. Mindhárom állomás igen nagy területen fekszik s a hozzájuk tartozó antennaerdő már messziről elárulják helyüket.

A berlini Haupttelegraphenamtban lévő rádióüzemközpont és az adóállomások, valamint a rádióüzemközpont és a vevőállomás pontos együttműködése nélkül késnének a táviratok, vontatott lenne a rádiólevelezés és ezáltal nagy idővesztés, továbbá energiapazarlás következhetne be, mind az adásnál, mind a vételnél. Ezért nagyjelentőségű a rádióüzemközpont és a rádióállomások összehangolt munkája. Ezt a fontos együttműködést kutattam a külső rádióállomásokon, az azt biztosító berendezések megtekintésével, a berendezések elhelyezésének és kiszolgálásának tanulmányozásával.

A német posta úttörő munkát végzett akkor, amikor hosszú évekkel ezelőtt berendezte a mozgó vonattal létesített rádiótáviró (és rádiótávbeszélő) szolgálatot (Zugfunk). Ez a szolgálat lehetővé tette, hogy a vonat utasai utazás közben is adhatnak fel, vagy részükre kézbesít-

hetnek táviratot és folytathatnak távbeszélgetést. Ezt a szolgálatot a német posta azonban csak a Berlin és Hamburg között közlekedő egyes gyorsvonatokkal való forgalomban rendszerezítette. Ezekkel a gyorsvonatokkal, illetőleg utasaikkal nemcsak Németországból lehet táviratokat (távbeszélgetéseket) váltani, hanem e forgalomba más országok is bekapcsolódtak, így pl. Magyarország is.

A forgalom lebonyolításának biztosítása céljából a Berlin—Hamburg vasútvonal mentén három közvetítő rádióállomást rendeztek be (Bergedorf, Wittenberge, Spandau), amelyek a táviratokat és távbeszélgetéseket mind a két irányban rádió útján közvetítik.

Ami a díjakat illeti, az így váltott táviratok, illetőleg távbeszélgetések rendes díjához a közvetítő rádióállomás díját és vonatrádióállomás külön díját számítják még hozzá.

A díjszabás felépítése tehát hasonló a tengeri hajókra vagy légijárművekre szóló rádiótáviratok díjszabási rendszeréhez.

Berlinben meg is tekintetem egy ilyen Berlin—Hamburg között közlekedő gyorsvonatot.

A gyorsvonat rádióval felszerelt kocsijának oldalára nagy fehér reklámtábla volt felerősítve a következő pirosbetűs szöveggel:

ZUG TELEPHONIE

Gespräche, Telegramme u. Bestellungen
vom u. zum fahrende Zuge.

Ennek a vonatrádiótávíró és távbeszélő szolgálatnak forgalma — az óriási utasforgalom ellenére — a postaminisztérium tájékoztatása szerint, elenyészően kevés.

Sok táviratot távbeszélő útján adnak fel és ugyancsak sokat azon kézbesítenek, sőt maguk a hivatalok is távirataikat gyakran továbbítják távbeszélőn. Ebből látható, hogy a távbeszélő sűrűn szerepel mint a távírószolgálat kiegészítője. Ezért Berlinben a „Fernamt“-ot is felkerestem, ami a budapesti helyközi távbeszélőközpontnak felel meg, azonban szinte összehasonlíthatatlanul nagyobb mértékben.

Külön erre a célra emelt épületben rendezték be. A földszinten a közönség részére távbeszélőhivatal van, ahonnan helyközi távbeszélgetéseket is lehet kezdeményezni. Itt említem meg, hogy több hivatalból is folytattam Budapesttel beszélgetést s érdekes, hogy amíg az egyik helyen a díjegyesség kétszeresét kellett előre lefizetnem, addig a másik hivatalban ennél kisebb összeget kértek biztosítékul.

A nemzetközi távírószámadások összeállításával a Reichspostzentralamt nevű óriási hivatal foglalkozik, amely hivatal Berlin külső részének számító Tempelhof nevű városrészben van. Ez a hivatal foglalkozik a nemzetközi távbeszélőszámadások összeállításával is, továbbá

a távolbalató távbeszélővel, táviratfelszólalási ügyekkel stb., stb. Az az osztálya, ahol a nemzetközi távíró- (és távbeszélő-) számadásokat állítják össze, meglehetősen nagy távolságra fekszik a Reichspostzentralamt központi épületétől. A számadások előkészítéséhez és magának a számadásoknak összeállításához sok előre elkészített nyomtatvány és előjegyzés áll itt rendelkezésre, amelyek a munkát jelentékenyen megkönnyítik és gyorsítják.

Mint a legújabb szolgálati ágat, bemutatták nekem a távolbalató távbeszélőt is. Az akkor megnyílt Berlin—München viszonylatban beszéltem mintegy 20 percig először a müncheni postahivatalban lévő állomással, majd a Deutsches Museum épületében berendezett második müncheni távolbalató állomással. Ezt a beszélgetést Berlinben a Zoo közelében külön erre a célra felállított hivatalból folytattam. Ebben a hivatalban két női alkalmazott fogadja a feleket, s megadják nekik a szükséges felvilágosításokat, ú. m. milyen városokkal és kivel lehet beszélni, hogyan lehet a felhívottat beszélgetéshez meghívni, hogyan kell beszélni, mennyit kell érte fizetni stb. Ezek az alkalmazottak változó szolgálatban látják el munkájukat. A távolbalató beszélgetés lebonyolítására használt fülke ugyanúgy párnázott, mint a többi távbeszélő fülke, de azoknál nagyobb. A kép visszaadására szolgáló üvegfelület a falban van elhelyezve. Ami magát a távolbalatást illeti, a kép sokkal tisztább volt, mint pl. az 1937. évi budapesti árumintavásáron bemutatott távolbalató kép. A beszélőtárs minden mozdulata és arcizomjátéka nagyszerűen látható, a szavak érthetők voltak. Ez a fejlődés rendkívüli nagy jelentőségű, a beszélgetés díja pedig valóban nem sok, mert csak kétszerese a közönséges távbeszélgetés díjának.

Nem tartozik ugyan szorosán ide, de az ismertetett két távközlési ággal manapság már annyira összefügg a szórakoztató rádió, hogy az valóban a távbeszélő egyik ágazatát jelenti. Visszabeszélni igaz nem lehet, de a közlések mégis élőszóval történnek. Tehát mint a távíró-t kiegészítő távbeszélő egyik ágazatáról, a berlini műsorszórádióházzal, a „Haus des Rundfunks“-ról is teszek egy-két szóval említést.

Ott is készséges vezetőt kaptam, aki az óriási rádióházat részletesen megmutatta nékem. Szüdületes arányok szinte megszámlálhatatlan próbatermek, előadótermek, hangversenytermek stb. Azonban ez még mindig kevés s a megoldandó feladatok növekedésével terjeszkedniök is szükséges. Ezért már megvették a szomszédos hatalmas területeket házakkal együtt és azoknak helyére is rádióház kerül.

*

Berlinből való elutazásom előtt ismét a birodalmi postaminisztériumba mentem, ahol az 1938. évi kairói távíró és távbeszélő nemzetközi értekezlet új határozatairól és azok leendő alkalmazási módozatairól beszélgettünk. Szóba hoztam többek között a pénzáttaló távirat-szolgálatot is, amely szolgálat életbeléptetésének lehetőségeit és módozatait akkor tanulmányozták. Hozzátették, hogy ezt a „távíró-virement“

szolgálatot egyelőre csak a német belföldi forgalomban tervezik rendszeresíteni. A nemzetközi forgalomban való rendszeresítésére ugyanis szerintük csak akkor kerülhet sor, amikor a devizanehézségek már megszűntek.

*

Befejezésül megemlítem, hogy ebben a cikkben a német táviróigazgatást és munkáját különféle oldalról mutattam be. Ezeket a részleteket a való életben egy erős átfogó szellem kovácsolja egygé. Ez az átfogó akarat és szelem a távirónál legjobban abban nyilvánul meg, hogy a szolgálatot a lehető legtökéletesebben akarják ellátni és a táviratok belkezelési idejét ismételtelen csökkenteni. Minden igyekezetük, ezt célozza s nem hiába, mert odaadó, megfontolt munkájuk újabb és újabb eredményeket tud felmutatni ezen a téren.

A német és a svájci posta külterületi postaszolgálata.

Írta: Dr. MAGOS GYŐZŐ m. kir. postatitkár.

Le service postal aux territoires extérieurs des villes en Allemagne et en Suisse. Par M. le Dr. GYŐZŐ MAGOS, Secrétaire de poste.

L'auteur a obtenu une bourse de voyage d'études à l'étranger, fondée par l'Union des fonctionnaires administratifs et techniques de la poste hongroise. Dans le présent article, il donne un compte-rendu de son voyage en Allemagne où il a étudié le service postal aux territoires extérieurs des villes. Il décrit le service des facteurs ruraux allemands en le comparant avec celui des facteurs ruraux hongrois. L'obligation de la poste de distribuer à domicile les envois de la poste aux lettres. L'organisation des tournées de distribution. Fixation du traitement des facteurs. Quelques opérations de réception exécutées par les facteurs ruraux. En Allemagne, la poste se charge de tous les frais relatifs au service rural; les communes ou les intéressés etc. n'y contribuent aucunement, comme en Hongrie dans certains cas.

L'analyse du service des facteurs ruraux est suivie par la description du service de la poste rurale automobile (Landkraftpost). Par l'autorisation de la direction postale du Reich à Munich, l'auteur a étudié le parcours de 78 km effectué par la course d'automobile desservant-sous le contrôle du bureau de Rosenheim — 18 stations postales (Poststelle II.). Le fonctionnement de cette course. L'emploi de la boîte à serrure. Transport des voyageurs. Le service des stations postales; les employés de celles-ci.

A la fin de son article, M. Magos tire une conclusion des choses vues pendant son voyage d'études en Allemagne et fait des propositions tendant à améliorer dans certains points le service de la poste rurale en Hongrie.

M. Magos rendre compte prochainement de ses études en Suisse.

A m. kir. posta jogász- és mérnöktisztviselői országos egyesületének külföldi szaktanulmányok célját szolgáló ösztöndíja révén alkalmam nyílt a német és a svájci posta külterületi postaszolgálatát behatóbban tanulmányozni.

Külföldi tanulmányutam célja az volt, hogy a külterületi postaszolgálatot és a postával nem bíró helyek postai ellátottságának kérdését tanulmányozzam. Ezt a szándékomat a német és a svájci postaigazgatók támogatásával Németországban a müncheni postaigazgatóságnál, illetőleg annak kerületében, Svájcban pedig a churi postaigazgatóságnál, illetőleg annak kerületében sikerült megvalósítanom.

A tanulmányút a külterületi postaszolgálat szempontjából igen sok érdekes tapasztalattal szolgált. Ezekről kívánok az alábbiakban részletebben beszámolni. A könnyebb áttekinthetőség kedvéért először a németországi, majd a svájci tapasztalataimat foglalom össze.

I.

A postával nem bíró kis községek (ilyen alig akad) és a külterületi lakott helyek, általában a postahivatalok külterületének postai szolgálatát — hasonlóan a magyar faluzólevélhordói intézményhez — a német postánál az ú. n. Landzusteller látja el. A magyar faluzólevélhordói intézmény és a német külterületi kézbesítői szolgálat ellátása a dolog természeténél fogva igen sok vonatkozásban egyezik. Éppen azért ismertetésem kapcsán azokra a kérdésekre kívánok csak rámutatni, amelyek a német posta külterületi szolgálatában a miénktől eltérőleg és talán jobban vannak megoldva mint nálunk és ennek folytán a szolgálatot jobba teszik és a postai szempontból mostoha körülmények között élő közönség kényelmét jobban szolgálják.

A magyar és a német viszonyok között az eltérés a külterületi kézbesítői személyzet szolgálati viszonyait illetően a legnagyobb. Tagadhatatlan, hogy szociális szempontból a német rendszer az előnyösebb, viszont anvagilag a postára nézve jelentős terhet jelent.

A német posta külterületi kézbesítő-szolgálatát ellátó személyzet szolgálati viszonya kétféle. Vannak teljes mértékben foglalkoztatott külterületi kézbesítők és vannak nem teljes mértékben foglalkoztatottak. Abban az esetben, ha a kézbesítő teljes mértékben van foglalkoztatva, tehát ha a kézbesítői szolgálat az alkalmazott teljes munkaerejét igényli, akkor a szolgálatot külterületen is általában kincstári postaalkalmazott látja el, akit a posta ugyanoly feltételek mellett és ugyanoly körülmények között alkalmaz, mint bármely más városi postai kézbesítőt. Ezek a teljes mértékben foglalkoztatott külterületi kézbesítők ennek folytán legtöbbször nyugdíjjogosultsággal bíró állami alkalmazottak. Ezek számára tehát a külterületi kézbesítői szolgálat létfenntartást biztosító kereseti forrás. Illetményeiket, akárcsak a többi kincstári postaalkalmazottét, a postaigazgatás utalja ki.

Olyan helyeken, ahol a (külterületi) kézbesítői szolgálat egy ember teljes munkaerejét nem igényli, tehát ahol a kézbesítő a napnak

csak bizonyos szakában van alkalmazva, úgy, hogy e mellett más munkára is vállalkozhatik, a kézbesítőt a járatot fenntartó postahivatal fogadja fel. Ezek a nem teljes mértékben foglalkoztatott vidéki, avagy külterületi kézbesítők szakmunkásnak számítanak és ezek munkájukért órabért kapnak. Nyugdíjjogosultságuk nincsen és az állami alkalmazottakra vonatkozó szabályzatok, kedvezmények ezekre nem vonatkoznak.

A nem teljes mértékben foglalkoztatott órabér mellett alkalmazott kézbesítők díjazása az egész birodalomra egységesen megszabott szabályzat szerint történik. A díjazás alapja az órabér. Tekintettel azonban arra, hogy a megélhetési viszonyok nem egyformák, az ország városai, községei, az óradíj összegszerűsége szempontjából hasonlóan a magyar lakbérosztályok rendszeréhez, több csoportba vannak sorozva. Az óradíj az egy-egy csoportba tartozó helyeken egységes. A legkisebb óradíj 53 Rpf.

Az óradíjas alkalmazott az óradíjon felül óradíjpótlékot is kap. Ennek mértéke változó. Pl. heti 12 órai elfoglaltsággal az óradíj 30%, heti 20 óra elfoglaltsággal 25%, heti 30 óra elfoglaltsággal 20% és végül heti 36 óra elfoglaltsággal az óradíj 15%-a kerül az óradíjon felül pótlék címén kifizetésre. A pótléknak ez a degresszív kulcsa szociális célt szolgál, amikor a kevés jövedelmű alkalmazottnak nagyobb pótlékot juttat, mint annak, akinek a heti elfoglaltsága már akkora, hogy az megélhetését megközelítőleg már biztosítja.

Az órabéres kézbesítők — bár azok amint már említettem nem kincstári alkalmazottak — az órabéren és az órabérpótlékon kívül gyermeksegélyt is kapnak.

Az elmondottak világosan mutatják, hogy a német posta vidéki (külterületi) kézbesítői és a magyar posta ugyanily alkalmazottai alkalmazása lényegesen eltérő rendszerrel történik. A német postánál a kézbesítés költségeit (a bel- és külterületen egyaránt) mindenkor egyedül a postakincstár viseli. A költségekhez való hozzájárulás rendszerét, avagy azt, hogy a kézbesítőt más (akár közület vagy egyéb érdekelt) fizesse, a német posta nem ismeri. Szociális szempontból pedig nagy eredmény, hogy a kézbesítő díjazását nem alku révén állapítják meg és azt esetleg a munkanélküliség avagy más ehhez hasonló körülmény nem befolyásolja, mert a kézbesítőt alkalmazó postahivatal a megszabott óradíjat és annak pótlékát a kézbesítőnek kifizetni köteles. A nem teljes mértékben foglalkoztatott külterületi kézbesítő tehát annak ellenére, hogy a postahivatal fogadja fel, lényegében a postakincstár órabéres alkalmazottja.

A német külterületi postai szolgálat rendjének ismertetése előtt meg kell említeni azt, hogy a német „Postordnung“ (Postatörvény) szerint a posta a küldeményeket házhoz kézbesíteni köteles tekintet nélkül arra, hogy a címzett bel- avagy külterületen lakik-e? E téren tehát a Német Birodalom külterületi lakott helyei sokkal jobban vannak a

posta részéről kiszolgálva, mint a magyarországi külterületi lakott helyek. A postának ez a kézbesítési kötelezettsége német felfogás szerint a Postaregalen alapszik. Nevezetesen az az előjog, hogy postaszállításra berendezést csak a birodalmi posta létesíthet és bizonyos küldeményfajokat csak a posta szállíthat (Postzwang = postakényszer) azzal a kötelezettséggel jár, hogy a posta mindenki részére egyformán rendelkezésre is álljon, tehát a külterületen lakókat éppen úgy ki kell szolgálni, mint azokat, akik a postahivatalok környékén laknak. Tehát, ha a közönség a postát kénytelen igénybe venni, akkor a posta ugyancsak tartozik a felvett küldeményeket a címzetthez eljuttatni.

A német posta kézbesítői tehát az ország minden lakott helyét felkeresik. Igen nagy feladat ezért a külterületi kézbesítők kerületét és járását úgy meghatározni, hogy az gazdaságos legyen, azaz az egyes lakott helyek egymásután való felkeresése észszerű tervszerűséggel történjék. Mivel a külterületi kézbesítő járatok fenntartása költséges, sőt sokszor ráfizetéssel jár, a külterületi kézbesítők kerületének és járásának megállapítása igen fontos igazgatási feladat. A külterületi kézbesítő kerületeket és a megteendő útvonal hosszát a német postaigazgatóságok állapítják meg. Ehhez segédeszközül 25.000 léptékű térképet használnak, melyen minden lakott hely fel van tüntetve. A kézbesítő útvonalát ebbe a térképbe pontosan berajzolják.

Azt, hogy a külterületi kézbesítő milyen és mekkora útvonalat, továbbá kerületét mennyi idő alatt köteles bejárni és ennek alapján munkájáért naponta hány órára igényelhet díjazást, egységesen megszabotti szabály alapján állapítják meg.

A külterületi kézbesítő szolgálati idejét két tényező szabja meg; először a kézbesítésre fordított idő, ami a lakosok számától függ, másodsor, hogy mekkora az a terület, amelyet kiszolgálni köteles.

A német posta kézbesítésre (tehát a tulajdonképeni postai kezelési időre) 300 külterületi lakosonként 1 órát számít.

A kézbesítőkerület bejárásánál pedig sík területen óránként 5 km, dombos területen pedig óránként 4 km út megtételét írják elő. Tehát egy 600 lakóssal bíró kézbesítő kerületet, melyben a kézbesítő 15 km utat tesz meg, 5 óra alatt kell sík területen bejárni.

Érdekesen oldja meg a német posta az olyan félre ső helyen lévő magános házaknak a kézbesítő járásokba való bekapcsolását, amelyek a kézbesítő rendes útvonalától távol fekszenek. A kézbesítőnek az ilyen helyekre való rendszeres járatása sok időt venne igénybe, tehát igen költséges volna. Az ide szóló közönséges levélpostai küldeményeket ezért rendszerint a bejáró útnál elhelyezett levélszekrénybe helyezik, avagy ahhoz közel lévő valamelyik házban adják le. A könyvelt küldeményeket azonban ide is házhoz kell vinni. Mégis, mivel könyvelt küldemény csak ritkábban van, tehát a kézbesítő e félreeső helyekre nem jár be naponta rendszeresen, a díjazás alapjául szolgáló napi szolgálati idő megállapításánál a rendes útvonaltól e házakig terjedő út

megtételére szükséges időt nem veszik számba. Az ide való kézbesítésre azonban a napi munkaidőhöz átlagosan 10—15 percet hozzászámítanak és a napi óradíjat ennek betudásával állapítják meg.

A külterületi kézbesítő járások útvonal hossza 15—30 km között váltakozik. Az említett irányelvek természetesen gyalogosan közlekedő kézbesítőkre vonatkoznak.

A német posta külterületi kézbesítői általában gyalog, avagy kerékpárral, télen sí-vel járnak be kerületüket. Kerékpáros járatokhoz rendszerint kincstári kerékpárt adnak. Ha a kézbesítő a saját kerékpárján jár, a használatért km-ként 05 Rpf. díjazást kap.

A német posta külterületi kézbesítője kincstári táskával van felszerelve, fegyvere a gumibot.

A külterületi kézbesítő — amint már említettem — mindenfajta küldeményt kézbesít. Értékküldemények értéke azonban küldeményenként csak 1000 márkáig terjedhet.

A csomagot 5 kg súlyig kézbesíti házhoz és egyszerre legfeljebb 15 kg-ot köteles magával vinni. Ha a kézbesítendő csomagok súlya ennél több, a többlet szükségéből a következő napra marad.

Mégis, a posta igen nagy gondot fordít arra, hogy a kézbesítendő küldeményeket lehetőleg a legelső kézbesítő körút alkalmával kézbesítse. A külterületi kézbesítő ugyancsak 15 kg összsúlyú csomagot tartozik egyszerre elvinni, önként azonban többet is vihet, avagy másodszor is indulhat. A többletsúlyért a postakincstár terhére kg-kénti pótdíjazást kap. Ezzel biztosítja a posta azt, hogy az összes csomagok általában az érkezés után kézbesíthetők legyenek.

A csomagok házhozkézbesítéséért a díjszabásszerinti házhozkézbesítési díjakat természetesen a posta javára beszedik.

A kézbesítési szolgáltatón kívül a külterületi kézbesítő az útmentén elhelyezett levélszekrényekbe dobott levelezést begyűjti.

A levélszekrényeket mindenhol, tehát a külterületen is mindig a posta a saját költségén helyezi el, a posta gondozza és a gyűjtésről is a posta gondoskodik. E téren is tehát a közületektől, érdekeltségektől, avagy magánosoktól a költségekhez való hozzájárulást nem kíván.

Minden külterületi kézbesítő árusítás céljából értékcikellátmányt is kap. Ennek összege általában 5—10 márka között váltakozik. Érdekes berendezkedés az, hogy a külterületi kézbesítő a kézbesítőkerületében lévő egyénektől (értékcikkárosoktól) értékcikrendelést is felvehet. A rendelt érték cikk összegét nyugtázással átveszi, a rendelt érték cikket pedig a következő napon a rendelőhöz házhoz viszi.

A külterületi kézbesítő felvételi szolgálatot is teljesít. A kézbesítőnél nemcsak mindenfajta postai küldeményt, hanem táviratot is fel lehet adni. Ezenkívül a kézbesítő kerületében lakó távbeszélőelőfizetőktől a távbeszélődíjat is beszedi. Értékküldeményeket azonban csak 1000 márka értékig, csomagot pedig szintén csak 5 kg súlyig vesz fel.

A külterületi kézbesítő a nála feladott küldeményeket hivatalból

végleg felveszi. Ezekért a küldeményekért a külterületi kézbesítő által történt átvételtől kezdve a postakincstár szavatol.

A könyvelt küldemények felvételét a külterületi kézbesítő végleg nyugtázza. E célból sorszámmal ellátott vevényfüzetet használ. Felvételekor a felvett könyvelt küldeményeket azonnal egy felvevőkönyvbe (Annahmebuch) írja be a felvétel sorrendjében, tekintet nélkül a küldemény fajára. A postahivatalba visszatérve a felvett küldeményeket a felvevőkönyv alapján átveszik, a küldemény továbbkezelésére vonatkozó nyilvántartási adatokat előjegyzik, valamint a feladóvevény-tömb egyes lapjainak helyes felhasználását ellenőrzik.

Figyelemreméltó rendelkezés az is, hogy a külterületi kézbesítőnél feladott minden könyvelt küldeményért a feladó a díjszabás szerint járó rendes díjakon felül 10 Rpf. pótdíjat (úgynevezett beszállítási díjat) tartozik fizetni. Ezt a díjat a kézbesítő bélyegben a felvevőkönyvben rója le, tehát az a postakincstár bevétele.

A könyvelt küldeményekért járó ezt az ú. n. beszállítási díjat azzal indokolják, hogy a küldemények felvételére elsősorban a felvevő postahivatalok vannak rendelve, a küldeményeket feladásra tehát a felvevő postahivatalhoz kell eljuttatni. Ha tehát a posta a feladónak ezt a munkáját vállalja, és a küldeményeket a postahivatalba beszállítja, azért megfelelő díjat igényelhet.

II.

A főútvonalaktól távol eső, legtöbbször vasútállomás nélküli kis községek és egyéb települések postai szolgálatának ellátása és e helyeknek az ország forgalmi és közlekedési hálózatába való szerves bekapcsolása általában nehéz és legtöbbször igen költséges feladat. A kis községek és egyéb sűrűbb települések postaforgalmát régebben a német posta is — hasonlóan a magyar rendszerhez — postaügynökségekkel (Postagenturen) látta el és e kisebb postai szerveket (kocsi v. gyalog) járattal valamely alkalmas postahivatalhoz csatlakoztatta, avagy e helyekre valamely alkalmas postahivaltól külterületi kézbesítői járatokat közlekedtetett.

Az említett módon a posta a külterületek szolgálatát ellátta ugyan, mégis egyre több és több panasz hangzott el amiatt, hogy míg a városi lakosság küldeményeit (különösen hírlapjait) általában már a kora délelőtti órákban kézhez kapja, a külterületeken közlekedő kézbesítőjáratok kerületük jó részét csak (néha késő) délután érték el. Ez a helyzet — a kényelmi szemponttól eltekintve — a külterületi lakosságra gazdaságilag is hátrányos.

A régi rendszeren azonban a legnagyobb igyekezet mellett is alig lehetett segíteni, mert a külterületi kézbesítők és küldöncök a szolgálatban eltöltött idejüknek legnagyobb részét, többször annak 50—70 százalékát gyaloglással úton töltötték. A külterületi szolgálat tehát gyökeresen csak úgy javítható meg, ha a küldöncnek az út megtételére fordítandó idejét lényegesen megrövidítik.

A német posta kisebb postai szerveinek szolgálatát a gépkocsinak a postai szolgálat keretében való egyre nagyobb térhódítása gyökere- sen megváltoztatta és e helyek postai ellátottságát sokkal tökéletesebbé tette. Ezt a német posta a Landkraftpost (gépesített vidéki posta) intéz- mény megteremtésével érte el.

A müncheni postaigazgatóság lehetővé tette számomra, hogy egy Landkraftpost-járat szolgálatát és kezelését a gyakorlatban is láthas- san oly módon, hogy a Münchentől délre fekvő Rosenheim város posta- hivatala ellenőrzése alatt álló Landkraftpost útvonalát az egyik kezelő menettel végigjártam és ezáltal a berendezkedés használhatósága felől személyes tapasztalatokat szerezhettem.

A Landkraftpost rendszer gyakorlati értékét két tényező sikeres találkozásának köszönheti. Szükséges először oly gépkocsijárat szerve- zése, mely alkalmas arra, hogy a közlekedési főútvonalaktól távol lévő több kis községet és egyéb lakott helyet észszerű sorrendben felfűzve az egy közös gócponton lévő postahivatallal szervesen összekösse; má- sodszor a járat révén érintett helyeken olyan postai szervet kellett léte- síteni, amely a lehető legegyszerűbb kezelés mellett is a Landkraftpost járatok révén a lakosságnak olymértékű kiszolgálást ad, illetőleg a pos- tának átadott küldemények kezelését ugyanolyan gyorsan végzi, mint bármely valamely közlekedési főútvonal mentén fekvő postahivatal. Ez utóbbi tényezőt a nem régen szervezett Poststelle II. (Postakezelőhely) elnevezésű kisebb postai szerv létesítésével érték el.

Íme lássuk, miként szervezte meg a német posta ezt a gépesített külterületi postaszolgálatot.

Landkraftpost-járatok.

Az általam végigjárt Landkraftpost útvonala 78 km hosszú. A járat Rosenheim postahivataltól kiindulva 18 Poststelle II-t érint és először sík területen halad, majd helyel-közzel elég erős emelkedéssel Bajor- ország és Tirol határáig, a magas Alpok lábáig felmegy. A járat lénye- gében egy kört ír le, mert az ellenőrző hivatalból kiindulva a 18 külön- böző postahelyet oly egymásutáni sorrendben érinti, hogy 19-ik állo- másként az ellenőrző hivatalhoz ér vissza.

A Landkraftpost útvonala szükségszerűen többször vasútállomás- sal bíró olyan nagyobb községeken is keresztülhalad, amelyek forgal- mát a Poststelle II. elnevezésű kisebb postai szerv ellátni nem képes. Ezeken a helyeken természetesen rendes forgalmú postahivatal műkö- dik, amely külön pályaudvari járatokkal mozgópostákkal tart fent össze- kötötést. A Landkraftpost ezeken a helyeken megállás nélkül halad keresztül.

A Landkraftpost útvonalába eső kisebb helyeken lévő postai szer- vek (Poststelle II) azonban akkor is, ha vasúti állomás mellett vannak, nem érintkeznek a keresztülhaladó mozgópostákkal, hanem a Land- kraftpost-járatok útján csak az ellenőrző hivatalokkal vannak össze- kötötésben.

A köztudatban általában az a felfogás él, hogy gépkocsijárat csak jól kiépített úton közlekedtethető. Ezzel szemben az általam végigjárt Landkraftpost-járat az országutakról letérve a műút nélküli kisebb településeket és községeket is felkereste annak ellenére, hogy ezek sokszor csak igen gyenge mezei dülő, avagy szűk erdei utakon voltak elérhetőek.

Ehhez természetesen megfelelő gépkocsi szükséges. A Landkraftpost-járatokhoz a német posta kiválóan gondozott „Benz“ gyártmányú gépkocsit használ. Ezek a helyvel-közzel igen gyenge állapotban lévő utakat is fürgén és minden nehézség nélkül járják végig. Igaz viszont az is, hogy az általam végigjárt ki nem épített mellékútvonalaknak az általában köves volt, tehát tartós esőzés esetén is ezeken soha sincsen akkora sár, mint amekkora az alföldi, avagy dunántúli agyagos talajon igen szokszor előfordul.

A Landkraftpost-járatok útvonalukat naponta kétszer teszik meg. A reggeli járatok indulási idejét az éjjel és reggel érkező mozgóposták érkezési ideje szabja meg. E járatok főcélja a kis községbe szülő küldemények mielőbbi kézbesítését biztosítani. A Rosenheim-járat pl. először reggel 7 órákor indul és az ellenőrző hivatalhoz 10 óra 10 perccor ér vissza, a 78 km hosszú útvonalat tehát mindössze 3 óra és 10 perc alatt végigjárja és közben 18 községben megállva postát is kezel. Az első kézbesítőszolgálat tehát a legkésőbbben érintett községben is délelőtt 10 óra körül már megkezdhető.

A délutáni járatok általában 2 óra körül indulnak. Ezek indulási idejét két szempont szabja meg. A délutáni másodszori járatok részben a másodszori kézbesítés lehetővételét szolgálják, tehát úgy indulnak lehetőleg, hogy a déli menetekkel érkező anyagot még oly időben szállítsák ki, hogy másodszori kézbesítést biztosítsanak.

A délutáni járat főcélja azonban az, hogy a járatral érintett kisebb helyeken feladott küldemények még olyan időben kerüljenek az ellenőrző hivatalhoz, hogy azokat még a feladás napján feltétlenül továbbítani tudják.

A községekben feladott küldemények zömét ez a második járat gyűjti, természetesen azonban, hogy a délelőtti járat is az eddig felvett küldeményeket összegyűjti és beszállítja.

A Landkraftpost gépkocsivezetői szolgálatát az ellenőrző hivatal létszámába tartozó postaaltisztek látják el, akiket — kizárólag e járatok vezetésére való jogosultsággal — a gépkocsivezetésre is kiképeznek. A járat fenntartásával járó költségek csökkentése céljából ugyanezek végzik útközben a postai kezelési szolgálatot is, tehát a járatokat mindig csak egy ember kíséri.

A Landkraftpost-járatokba bekapcsolt postai szervek az ellenőrző-hivatallal zárótaszka (egy kb. 50×70 cm méretű bőrtáska) útján érintkeznek. A zárótaszkának a zsákkal szemben előnye az, hogy kisebb helyet foglal a gépkocsiban, szabályos alakjánál fogva jobban elhelyezhető és a benne lévő küldeményeket és a papírpénzt a gyűrődéstől stb. megkíméli.

A könyvelt küldeményeket — kivéve a csomagokat — és a közönséges levélpostai küldeményeket, továbbá a ki- avagy beszállított pénzösszegeket, kísérőokirattal, a táskába helyezve szállítják. E táskákat, továbbá a csomagokat és az esetleges levélzsákokat, avagy levélcsomagokat postahelyenként részletezve egy közös jegyzékbe (Ladezettel) írják be. A vezető a jegyzék szerinti részletezés alapján kezel az egyes postahelyeken. Ugyanennek a jegyzéknek megterhelési oldalára pedig az egyes postahelyeken átvett táskákat, csomagokat stb. írják be. Az átadás-átvétel igen simán, átvételi elismerés nélkül történik. Igazolásul a táskacsere szolgál. Az anyagot a hátul két ajtóval nyíló gépkocsi szekrényében helyezik el.

Egy-egy Landkraftpost-járatba bekapcsolt postai szervek együttes forgalma hozzávetőlegesen egy jóforgalmú postahivatal forgalmának felel meg. A rosenheimi reggeli járat pl. augusztus 5-én (szombati napon) a 18 táskán kívül 2 levélzsákot, 5 levélcsomagot és 61 db csomagot szállított ki a falvakba. Az ajánlott küldemények számát és a pénzforgalmat az időrövidsége miatt megállapítani nem tudtam. Tekintettel arra, hogy a délutáni másodszori járat is szállít (a reggeli járatnál kevesebbet ugyan) küldeményeket, a napi forgalom igen jelentősnek mondható.

A Landkraftpost-járatok korlátozott mértékben utasszállítást is végeznek. A gépkocsikon az anyag elhelyezésére szolgáló szekrény előtt, fedett és oldalt zárt kiképzéssel a gépkocsivezetőn kívül négy személy részére ülőhelyek vannak kiképezve úgy, hogy egy személy a vezető mellett, három pedig ezek mögött foglalhat helyet. A járat tehát egyszerre legfeljebb négy utast vehet fel.

Az utasszállítás azonban csak másodrendű feladatnak számít. Célja csak az, hogy a vasutaktól, sokszor az országutaktól is távol lévő kisebb falvak lakóinak a vasutak és az országos autobuszjáratok könnyű szerrel való elérését tegyék lehetővé. A vasútnak, az országos autobuszjáratoknak, de még a magánvállalkozásnak sem támaszt ezzel versenyt a posta, mert olyan útvonalakon bonyolítja le ezt az utasforgalmat, amely utakon semmiféle közlekedési vállalat gazdaságosan járatokat fenntartani nem tudna. A félreeső helyeken lévő kis községek és lakott helyek közönségének viszont nagy előnyt jelent az, hogy a főközlekedési útvonalakhoz könnyen és igen olcsón csatlakozást kaphat.

A jelentkező utasokat (kirándulókat, turistákat) a járat a községekben és útközben is felveszi, ott, ahol az utas jelentkezik. A szállítási díjat a gépkocsivezető szedi be és azt indigós átnyomással két példányban készült elismervény eredetijének kiszolgáltatásával nyugtatja. A beszedett díjakról a gépkocsivezető a sorszámozott nyugtatómbben visszamaradó másolatok alapján számol el az ellenőrzőhivatalnál.

Az utasszállítás már csak a kevés férőhelyre való tekintettel is, igen szűk keretek között mozog és így (rövid távolságokról lévén szó) aránylag elég kis jövedelmet hoz. (Járatonként kb. 3—4 márkát.) De amint már említettem, a Landkraftpostnak nem ez a tulajdonképeni célja,

mégis az utasszállításból eredő jövedelem a járatok fenntartásával járó költségeket csökkenti.

Arra vonatkozóan, hogy a Landkraftpost-járatok rendszeresítése a régi rendszerrel szemben többköltséget jelent-e, — és ha igen, mekkorát — adatokat nem kaphattam. A kapott felvilágosítások szerint azonban az esetleges többköltség számba sem jöhet akkor, ha tekintetbe vesszük azt a sok előnyt, amelyet e járatok rendszeresítése a gócpontoktól távollévő lakosság számára jelent. A jó, gyors és sűrű postai összeköttetés kétségtelenül forgalomemelő hatással is bír, tehát az a közönység kényelmén kívül a posta érdekeit is szolgálja.

A rosenheimi Landkraftpost rendszeresítésével, az útvonalába bekapcsolt 18 kis község postai szerve részére régebben egyenként fenntartott naponkénti gyalog- avagy kocsijáratokkal (egyik-másik több kilométeres útvonalon közlekedett) felmerült költségek most elmaradnak. Ez a megtakarítás, az utasszállítástól eredő bevétel, továbbá a postaforgalom élénküléséből származó jövedelemtöbblet az új berendezkedés költségeit hozzávetőlegesen fedezhetik és így az nemcsak jó postaforgalmat biztosít, hanem gazdaságosnak is mondható.

Poststelle II. elnevezésű szervek működése.

Mint már említettem, a kisebb helyek postai szolgálatát régebben a német posta, a magyar rendszerhez hasonlóan, általában postaügynökségekkel (Postagenturen) avagy külterületi kézbesítőjáratokkal látta el.

A Landkraftpost-járatok szervezését 1928-ban kezdték meg, az azokkal kapcsolatos kisebb postai szervek rendszere azonban csak 1936-ban alakult ki és végleges (mostani) szervezetüket a folyó év tavaszán kapták. Ezek a Poststelle II. elnevezésű kisebb szervek. (Poststelle I. megjelölésű postai szervek is vannak. Ezek szolgálata többoldalú és nagyobb helyek forgalmát látják el.)

A Landkraftpost-járatok mentén lévő postaügynökségeket és külterületi kézbesítőjáratokat a Poststelle II. elnevezésű kisebb postai szervek létesítésével egyidejűleg megszüntették, illetőleg ily szervekké alakították át.

A Poststelle II. elnevezésű kisebb postai szervek feladata a Landkraftpost-járatok útján érkezett küldemények kézbesítéséről gondoskodni, valamint a feladásra hozott küldeményeket a felektől átvenni és azokat a Landkraftpost útján az ellenőrzőhivatalhoz juttatni.

Mielőtt e szervek egyszerű kezelését ismertetném, szervezetük vázát az alábbiakban foglalom össze:

A Poststelle II. kezelője a Posthalter II. A Posthalter-t az ellenőrzőhivatal alkalmazza és szolgálati szempontból az ellenőrzőhivatalnak van alárendelve. Erre az állásra csak olyan egyének alkalmazhatók, akiknek más foglalkozásuk (megélhetési lehetőségük) is van, az állás tehát csak mellékfoglalkozásnak számít. Az állást előttes hatóságuk beleegyezésével közalkalmazásban lévő egyének és igen sok esetben iparosok,

avagy kereskedők vállalják. A szolgálat ellátására szükséges helyiséget, mely általában a lakásnak, vagy üzletnek része, a Posthalter tartozik rendelkezésre bocsátani.

A szolgálatot személyesen, avagy helyettes útján látják el. Utóbbi esetben erre az ellenőrzőhivataltól engedélyt kell kérni. A Posthalter és a helyettese az ellenőrzőhivatal előtti fogadalmat tesz és postai tevékenysége kapcsán közalkalmazotti minőségben jár el, büntetőjogilag közalkalmazottnak számít, mégis az állami alkalmazottakra vonatkozó rendszabályok és kedvezmények (pl. illetmény, nyugdíj, szabadság stb. tekintetében) rájuk nem vonatkoznak, tehát lényegében állami alkalmazottnak nem tekinthetők.

A postaküldeményekért és a kezelésükre bízott pénzüsszegekért felelősséggel tartoznak, kártérítésre azonban csak a posta részéről kötelezhetők, a felekkel szemben a posta felel.

A Posthalter II. állása alól három havi felmondással minden további igény nélkül bármikor felmenthető. Súlyos szolgálati vétség miatt, avagy szolgálaton kívül elkövetett súlyosabb természetű cselekmények esetében szolgálatauk azonnali hatállyal is megszüntethető. A szolgálat alól való felmentését három hónapi felmondással ő is kérheti.

Díjazás szempontjából a Poststelle II. elnevezésű szervek forgalmuk alapján három csoportba vannak sorozva. Az évi díjazás az

„A“ csoportban (nagyobb forgalmúak)	252, 300, 348, 396, 456 RM.
„B“ „ (közepes „)	192, 228, 276, 324, 372 RM.
„C“ „ (kis „)	132, 168, 204, 252, 300 RM.

Az első helyen lévő szám az alkalmazáskori alapfizetést jelenti, mely 4 évenként emelkedik úgy, hogy 16 évi állandó szolgálat után a legmagasabb fokozat szerinti összeget éri el. E kicsiny szervek kezelőinek díjazása tehát akkor is, ha forgalmuk nem emelkedik, a szolgálati idő arányában növekszik.

Szolgálati viszonyuk az elmondottak szerint több vonatkozásban hasonló a magyar postaügynökök szolgálati viszonyához, illetményrendszerük azonban a mi rendszerünkkel teljesen ellentétes.

Igen sok esetben a Posthalter II. kezelője a kézbesítőszolgálatot is vállalja, avagy azt valamely családtagja vagy alkalmazottja látja el. Ezért természetesen megfelelő külön díjazás jár. A két szolgálat együttesen esetleg már szerény megélhetést is biztosíthat.

A Poststelle II. legkisebb szolgálati ideje minden járat érkezése előtt és után fél óra. Naponta tehát legalább négyszer fél, összesen kettő óra. Nagyobb forgalom esetén (rendszerint az „A“ csoportban) napközben még egy órai szolgálatot írnak elő.

A Poststelle II. kézbesítési és felvételi kezelési szolgálata igen egyszerű.

A kézbesítő szolgálat keretében a Poststelle II. önállóan semmiféle kezelési okiratot nem vezet. A kézbesítésre váró könyvelt küldeményeket az ellenőrző hivatal „Überweisungskarte (Zustellkarte)“ fel-

íratú minden járathoz külön-külön készülő előjegyzésbe, annak megterhelési oldalába (Zuschrift) írja be. Ezenkívül a könyvelt küldemények kézbesítőokiratát is (kivéve a csomagokat és postautalványokat, melyek kézbesítő okirata a szállítólevél avagy az utalvány) az ellenőrzőhivatal kiállítja. A kézbesítés tehát a Landkraftpost érkezése után a lehető legrövidebb időn belül megkezdhető. Ha a kézbesítést nem a Poststelle II. kezelője avagy hozzátartozója végzi, a felfogadott idegen kézbesítő a könyvelt küldemények kézbesítésre történő átvételét az „Überweisungskarte Zuschrift“ oldalának jegyzetrovatában ismeri el. A küldeményekről való leszámolásra ugyancsak az „Überweisungskarte“, illetőleg annak felmentési része (Rückschrift) szolgál, mely a megterhelési oldállal párhuzamosan szerepel a nyomtatványon. Az ellenőrző hivattal szemben a Posthalter leszámolását a nyomtatvány e részén készíti el a megfelelő rovatok kitöltése mellett. Ha a kézbesítést idegen kézbesítő végezte, a kézbesíthetetlenként visszahozott küldemények visszavételét is e részen ismerik el.

A Poststelle II. a szóbanforgó kezelési okiratot naponta beküldi, az ellenőrző hivatal pedig a kézbesítés helyességét és a leszámolást naponként ellenőrzi. Ha valamely küldeményt az érkezés napján kézbesíteni nem lehet, azt a Poststelle II. a szabályszerű ideig visszatartja, az ellenőrzőhivatal pedig e visszatartott küldemények sorsát saját előjegyzése alapján figyeli.

A Poststelle II. a kézbesítési szolgálatot tehát lényegében úgy végzi, mint az ellenőrző hivatalnak egy előretolt kézbesítője, aki azonban anyagát nem a hivatalban veszi át, hanem azt részére a Landkraftpost, kézbesítésre előkészítve, kerületébe szállítja.

A felvételi szolgálat kezelési része igen egyszerű. Ennek keretében mindössze két nyomtatványt használnak: feladóvevényt és felvevőjegyzéket.

A küldemények felvételét a Posthalter II. az e célra szolgáló feladóvevényen véglegesen elismeri. Az elismeréssel egyidejűleg a küldeményért a posta felelős.

Minden felvett könyvelt küldeményt egy indításonként vezetendő felvevőjegyzékbe (Annahmekarte) jegyeznek be a felvétel sorrendjében. Ugyan ebbe írják be egy összegben a kézbesítés során beszédett utánvételeket, továbbá a távirási díjakat és a nyilvános állomásnál beszédett távbeszélő díjakat is. Indításkor az összeghasábot lezárják, majd a jegyzéket a hozzátartozó könyvelt küldeményekkel és a végösszegként kimutatott pénzzel együtt a börtáskában a Landkraftpost útján az ellenőrző hivatalhoz juttatják. A küldeményeket a megfelelő felvevőokiratokba az ellenőrző hivatalnál írják be és a pénzeket is a megfelelő naplókban az ellenőrző hivatal számolja el véglegesen.

A küldeményeken levő bélyegeket a Poststelle II. keletbélyegzővel nem bélyegzi le, hanem a küldeményeken csak gumiból készült helynévbélyegzőt alkalmaz. A küldeményeket külön e célra szolgáló kelet-

bélyegzővel — melyet a Land szó alkalmazásával (pl. Rosenheim Land) különböztetnek meg a hivatal többi bélyegzőjétől — az ellenőrzőhivatal bélyegzi le.

Minden Poststelle II. elnevezésű kisebb postai szervnél nyilvános távbeszélő állomás is van. A nyilvános állomás a községben vagy telepén lévő többi távbeszélő állomással egy közös gócponthoz, rendszerint falurendszerű egész, vagy félautomata rendszerű hálózat útján csatlakozik.

A távbeszélő révén természetesen táviratfelvételi, illetőleg kézbesítési szolgálatot is tartanak.

A Poststelle II. összes kezelési szolgálati szabályai (posta, táviró és távbeszélőre egyaránt) röviden (mindössze 72 oldal) külön szolgálati utasításban vannak összefoglalva. Ehhez mellékletként külön mintatár készült, melyben minden a kezelés közben előforduló kezelési és egyéb nyomtatvány (pl. a különféle szállítólevelek, utalvány, címkék, térítvevény stb.) kitöltött mintája szerepel. A szakképzettség nélküli Posthalter II. gyakorlati kiképzése, vándortanító útján, ezek segítségével történik. Az oktatásról rendszerint a Posthalter-t felfogadó ellenőrző hivatal gondoskodik.

A rosenheimi Landkraftpost és az útvonalába bekapcsolt 18 Poststelle szolgálatának ellenőrzését az ellenőrző hivatalnál váltott szolgálattal, két tisztviselő „C” szolgálatban végzi. Ez a tevékenység azonban teje munkaidejüket nem tölti ki, ezért más természetű munkát is végeznek.

*

A német Landkraftpost rendszerítésével a külterületek és a közlekedési főútvonalaktól távol fekvő kis községek és egyéb sűrűbb települések postai ellátottsága tökéletesen megoldottnak tekinthető. Ott, ahol a Landkraftpost már közlekedik, a külterületi lakosság naponta kétszer kap postát, tehát a napilapokat is megjelenésük napján már kézbeveszik.

A kétszeri indítás lehetősége pedig azt eredményezi, hogy a napközben feladott küldemények még ugyanaznap az ellenőrző postahivatalon keresztül a címzettekhez való leggyorsabb utat megtalálják.

Összehasonlítva ezeket a lehetőségeket a magyar kisebb postai szervek szolgálatával, azt kell megállapítanunk, hogy nálunk e téren még igen sok a tennivaló. A magyar kisebb szervek — hacsak vasút mentén nincsenek — ellenőrző hivatalukkal naponta általában csak egyszeri összeköttetéssel bírnak, tehát ha járatuk az ellenőrzőhivatal fölértékezéséhez csatlakozik (rendszerint ez az eset), akkor az ügynökségnél is a kézbesítés az érkezés napján általában megtörténik még, mégis ez ellenőrzőhivatalhoz reggel (délelőtt) induló járat csak az ügynökség előző napon felvett küldeményeit szállíthatja. Tehát a napközben feladott küldemények továbbítása késedelmes. Ha pedig a napi

egyszeri járat a felvett küldemények továbbítása érdekében délután indul, az érkezett küldemények kézbesítése halasztódik másnapra.

Az egyes vidékek gazdasági jelentősége és kultúrája attól függ, hogy az ország gazdasági vérkeringésébe és kultúréletébe megfelelő módon be tud-e kapcsolódni. Közlekedési útvonalak és eszközök nélkül forgalom nem fejlődhetik ki, viszont forgalom nélkül a nép anyagilag nem gyarapszik és kultúrája elmarad.

A messzi külterületek legtöbbször anyagilag hátrányban lévő és sokszor mostoha természeti körülmények között élő lakosai úthálózatot, közlekedési lehetőséget és forgalmat a maguk erejéből teremteni nem tudnak. A profittal számító magángazdálkodás pedig mindezeket nem teremti meg akkor, ha a vállalkozás hasznothajtonak nem bizonyul. A köznek (államnak) feladata tehát az, hogy ezeket a kérdéseket megoldja.

A kérdés fontosságát az államhatalom már felismerte, az ország úthálózatának megfelelő kiépítése (bekötőutak építése) megkezdődött.

A magyar posta, mint az ország gazdasági vérkeringésének leg-sűrűbb hálózata, a maga erejéből, a rendelkezésére álló anyagi lehetőségek határain belül a multban mindent megtett, ami a forgalom javítását és élénkítését szolgálta. Városi postai berendezéseink — ha egyik-másik tekintetben volna is mit cselekednünk — általában kielégítőeknek mondhatók; a vidéki és külterületi berendezéseink terén azonban messze vagyunk még attól a mértéktől, melyet a mai körülmények között, a kollektivitás és a szociális gondoskodás korszakában, már joggal meg lehet kívánni. A külterületi postai szervek száma (ügynökségek és faluzólevélhordók) az utóbbi évek szívós szervezési munkája révén néhány év óta örvendetesen emelkedett. Ennek ellenére azonban még Magyarország trianoni területén is f. évi július hó 31-én 1255 olyan község volt (köztük 102 egyezer lakóson felüli), ahol postahivatal, illetőleg postaügynökség nem volt és 940 községben semmiféle postai szerv (faluzólevélhordójárat sem) nem működött. Ezeket a községeket a szerves postai forgalomba bekapcsolni és e révén ezek lakóinak anyagi erejét és erkölcsi értékét emelni, a jövő esztendő legfontosabb feladatai közé tartozik.

A mai kor forgalmi eszközei akkor birnak értékkel, ha a forgalmat korszerűen, gyorsan tudják ellátni. Amikor tehát a magyar külterületi szolgálat javítására és kiterjesztésére gondolunk, a fejlődés főkövetelménye a gyorsaság fokozása kell, hogy legyen. A magyar falvak és országutak gyalogos postaküldöncét és poroszáló egylovas postakocsiját fokozatosan fel kell váltsa olyan berendezkedés, amely a postaküldeményeket az eddigihez képest jelentősen gyorsabban szállítja és azokat tényleg ki is juttatja a messzi falvakba. Ha majd biztosíthatjuk azt, hogy egy-egy nehezebb csomagról, avagy nagyobb pénzküldeményről nemcsak az értesítést juttatjuk el több-kevesebb késéssel a címzetthez, aki küldeményét legtöbbször nagy fáradtsággal maga

kénytelen elszállítani a postáról, hanem az összes küldeményeket a falvakba ki is juttatjuk; a jelenlegi forgalom — amely sokszor talán jelentéktelen — minden bizonnyal jelentős mértékben emelkedni fog. A külterületi postaszolgálat korszerű fejlesztésénél a német birodalmi posta Landkraftpost-ja minden esetre követendő mintául szolgálhatnak.

*

Svájci tapasztalataimról később számolok be.

Érdekes kérdések

Questions intéressantes.

Újabb pályatételünk:

10. Postai gépjárművel okozott balesetből folyóan a m. kir. kincstár által kifizetett baleseti járadék összegében marasztalható-e a vétkes postaalkalmazott; anyagi felelősségének megállapításánál szóba jöhet-e az állami számvitelről szóló 1897:XX. t.-c.-ben szabályozott felelősség alkalmazása s marasztalás esetében milyen eljárást kell követni?

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden tagja résztvehet. A pályamű legfeljebb 3 gépírással oldalra terjedhet. A pályázati határidő: 1939. november 20.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni, hanem a szerző nevét külön borítékba zárt és lepecsételt jelíges levélben a pályamunkával együtt kell a Magyar Posta szerkesztőségéhez juttatni. A jelíges leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, vagy legalább is dicséretben részesül. A jutalomdíj összege pályatételenként 50 pengő.

A jutalomban vagy dicséretben nem részesült pályamunka szerzőjének nevét tartalmazó levelet a döntés után megsemmisítik és így a szerző neve ismeretlen marad. A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben jelenik meg. A pályamű végén a kidolgozásokor igénybevett forrásmunkákat meg kell jelölni, hivatkozva a forrásmunka oldalának és bekezdésének számára, ahonnan a pályázó idézett vagy érveket merített a tétel megoldásához.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, akik a bírálatra lesznek hivatva, nem vehetnek részt.

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1939. augusztus hó.

Rovatvezető: Dr. RUTTNER BÉLA, m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. BÉLA RUTTNER, Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et des règlements sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Posta hongroise; les résultats principaux annuels et mensuels seront également communiqués dans les tableaux ci-après. Les tableaux renferment les résultats des 8 années dernières, à compter de l'année 1930 montrant des résultats ma-

xima, et les données des 13 mois derniers. Les chiffres permettent donc de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en haut et ceux du même mois de l'année précédente, d'une part, entre les résultats constatés à partir du commencement de l'année courante jusqu'au mois indiqué et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part, et enfin, entre les résultats d'une année entière, compté en arrière à partir du mois indiqué et ceux des années 1930 à 1937.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

A posta augusztus hónapban igen kedvező forgalmi eredményeket ért el, mert a folyó évi adatok a múlt évi adatokat minden egyes üzletágban lényegesen meghaladták. Az augusztusi forgalom különben ebben az évben eddig a legnagyobb forgalmat képviseli. Jellemző, hogy a forgalom alig maradt az 1938. évi decemberi forgalom alatt, ami pedig sokat mond, mert a múlt évi decemberi forgalom szokatlanul erős volt.

Az igen kedvező eredmények több általános, minden üzletágot érintő okra vezethetők vissza. A legjelentősebb ezek közül a Felvidék egy részének, valamint Kárpátjának visszacsatolása és az ország gazdasági életének fellendülése, de a posta forgalmát emelték azok az intézkedések is, amelyek az augusztus hó második felében jelentkezett külpolitikai feszültség következtében váltak szükségessé.

A postai üzletágban minden küldemény forgalma jelentősen emelkedett. Az ajánlott küldemények darabszámát az ország biztonságát szolgáló intézkedések, továbbá a biztosító társaságok küldeményei emelték. Nagy mértékben emelkedett az expressz levélpostai küldemények darabszáma is.

A csomagforgalom fellendülésében mind az üzleti, mind a magánforgalomnak jelentős része van. Számottevő volt a friss

gyümölcsöt tartalmazó csomagok darabszáma is. A kézbesített 1,048.000 csomag közül 101.500 ú. n. filléres csomag volt, vagyis a csomagküldemények közel 10 százaléka gyümölcsstartalmú csomagokra esett.

A postautalványforgalom nagymérvű emelkedését az ország megnagyobbodásán kívül a családpénztári utalványok idézték elő, amelyek a múlt évi augusztusi forgalommal szemben új forgalomként jelentkeztek. A feladott családpénztári utalványok darabszáma 148.000, összege pedig 1,400.000 P volt, vagyis a családpénztári utalványok az egész augusztusi utalványforgalomnak darabszám szerint 12,6, összeg szerint pedig 1,7%-át képezték. A családpénztári utalványok tehát elsősorban az utalványok darabszámát növelték, aminek egyik következménye, hogy a postautalványok darabszáma a múlt év augusztusához képest 29,6, összege azonban csak 21,4%-kal emelkedett.

A csekkbefizetések tapasztalat szerint minden februárban, májusban, augusztusban és novemberben szinte ugrásszerű emelkedést mutatnak. Ezt a rendszeresen visszatérő emelkedést főleg az adóbefizetések idézik elő. Ebben az évben az adóbefizetések a pénzügyigazgatósági jelentések szerint különösen kedvezően alakultak, ami a postánál a csekkbefizetések

összegének jelentős emelkedésében nyilvánult meg.

A postatakarékpénztári betétforgalomban minden évben két nagyobb hullámhegy jelentkezik és pedig az egyik az év elején, január s február hónapban, a másik nyáron, július és augusztus hónapban. Mindkétőnek rendkívüli, tehát a mindennapi rendszeres kiadások szempontjából inkább nélkülözhető jövedelmek képezhetik alapját. A nyári forgalomemelkedést a gyümölcsértékesítésből és a nyaralók ellátásából származó jövedelmek gyümölcsöző elhelyezése idézi elő. Ebben az évben a betevők száma 1.0%-kal, a betétek összege viszont 17.3%-kal emelkedett. Tekintettel arra, hogy a betétösszegek nagyobb mérvű emelkedését egyes, nagyobb összegű tételek okozták, azt mondhatjuk, hogy a betételhelyezéseknél bizonyos tartózkodás nyilvánult meg. Bizonyítják ezt a betétvisszafizetések adatai is, amelyek rendkívüli nagymértékű emelkedést mutatnak. Ez valószínűleg a külpolitikai feszültséggel kapcsolatos idegességnek a következménye.

A táviróforgalom minden évben rendszeresen augusztus hónapban éri el idényszerű csúcspontját. Ebben az évben a feladott és kézbesített táviratok darabszáma különösen magas volt, amit részben a rendkívüli körülményekkel, részben a nagyobb gabonavásárlásokkal és a külföldi forgalom emelkedésével indokolhatunk.

A távbeszélőállomások hálózatok szerinti megoszlásában bizonyos eltolódás következett be. F. évi július hónappal szemben ugyanis a falurendszerű és a 200-nál több előfizetővel bíró hálózatok előfizetőinek száma nagyobb mértékben emelkedett, a 200-nál kevesebb előfizetővel bíró hálózatok előfizetőinek száma viszont csökkent. Ez kizárólag annak a következménye, hogy Érsekújvár és Komárom 4. központok az átalányrendszerű hálózatok csoportjából a 200-nál több előfizetővel bíró hálózatok csoportjába mentek át. Igen nagy mértékben emelkedett a távolsági beszélgetések száma. Az emelkedés a kezdeményezett beszélgetéseknél 29.6, az érkezeteknél 29.5%. Az emelkedés előidéző okok nagyjából ugyanazok, mint a táviróforgalomnál.

A posta f. évi augusztus hónapban 467.920 rádióelőfizetőt tartott nyilván,

vagyis 74.380 engedéllyessel, 18.9%-kal többet, mint a múlt év augusztusában. Ebben a számban természetesen a felszabadult területek rádióelőfizetői is bennfigyaltátnak. F. évi júliussal szemben 370 előfizetőt kitevő kisebb csökkenés mutatkozik, amely a szokásos nyári apadás kerekeit nem haladja meg.

A kárpátaljai forgalmi adatok lassú, de fokozatos emelkedésről tesznek bizonyosságot.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint-hogy az összforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez olymódon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembe vételével értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységeiben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységekben kifejezett forgalom a múlt év augusztusához képest 21.7 százalékkal emelkedett. A forgalmat kifejező 45.1 millió munkaegység a legnagyobb forgalom, amelyet a világháborút követő időben augusztus hónapban eddig tapasztaltunk. Összehasonlításul szolgáljanak a következő adatok:

A posta forgalma.

1929. augusztus	38.9	millió munkaegység
1930. „	37.0	„ „
1931. „	32.3	„ „
1932. „	28.4	„ „
1933. „	28.1	„ „
1934. „	28.9	„ „
1935. „	30.8	„ „
1936. „	31.6	„ „
1937. „	33.4	„ „
1938. „	37.0	„ „
1939. „	45.0	„ „

A folyó évi augusztus hónapban kimutatott munkaegységekből 0.5 millió munkaegység Kárpátaljára és kb. 3 millió

munkaegység a felszabadult felvidéki területekre esik, úgy hogy a trianoni Csonkaországra kb. 41.5 millió munkaegység jut. A folyó évi augusztusi forgalom tehát az eddig legnagyobb forgalmat képviselő 1929. évi augusztusi forgalmat 1.6 millió munkaegységgel haladta meg.

Az egyes üzletágakat tekintve, a legnagyobb forgalomemelkedést ebben a hónapban a táviróforgalom mutatja 29.9 százalékos emelkedéssel, ezt követi a postaforgalom 25.4, a rádióforgalom 18.4, végül a távbeszélőforgalom 14.4%-os emelkedéssel.

A posta forgalma.

1. POSTAFORGALOM.¹⁾ — 1. Trafic postal.¹⁾

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n									
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, befét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betéi Caisse d'épargne Versements		Csekkbefizetés Chèques Versements	
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mcndés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
				szám-szerűleg en nombre	szám-szerűleg en nombre						
1930.	—	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.761
1931.	—	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881
1932.	—	351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372
1933.	—	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.517.302
1934.	—	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906
1935.	—	410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911
1936.	—	435.933	7.568	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945
1937.	—	462.928	7.567	456	9.815	10.291	712.965	1.193	87.832	22.311	2.068.491
1938.	—	501.515	8.438	457	10.668	10.900	763.665	1.045	87.619	23.318	2.280.279
1938.	VIII.	38.456	668	41	817	910	66.688	97	8.463	1.933	215.646
1938.	IX.	43.139	806	41	951	890	65.675	70	6.452	1.825	212.828
1938.	X.	43.853	811	41	1.002	1.024	72.593	53	5.431	2.203	227.997
1938.	XI.	46.021	745	42	1.020	930	67.822	68	7.855	2.076	243.217
1938.	XII.	58.920	809	43	1.369	1.099	79.024	74	8.552	2.247	251.662
1939.	I.	46.128	851	42	915	1.009	61.887	104	9.543	2.114	192.669
1939.	II.	42.273	811	38	895	1.003	67.701	103	8.887	1.935	197.092
1939.	III.	54.341	926	42	1.004	1.149	70.590	95	7.367	1.973	199.837
1939.	IV.	49.977	780	46	987	1.117	71.268	76	6.513	1.922	215.328
1939.	V.	50.463	900	42	1.024	1.162	75.535	93	8.783	2.146	239.995
1939.	VI.	44.763	797	42	9 0	1.172	74.679	93	8.987	2.118	212.625
1939.	VII.	46.405	832	45	1.025	1.159	76.741	102	9.558	2.074	233.040
1939.	VIII.	49.876	888	49	1.040	1.179	80.970	98	9.925	2.167	274.902
1938. IX.—1939. VIII. összesen:		576.159	9.956	513	11.999	12.624	864.485	1.029	97.853	24.800	2.701.192
IX. 1938.—VIII. 1939. total:											
1938. I.—VIII. összesen:		309.500	5.267	289	6.327	6.952	483.543	781	59.615	14.963	1.344.289
I.—VIII. 1938. total:											
1939. I.—VIII. összesen:		384.226	6.785	346	7.880	8.950	579.371	764	69.563	16.449	1.765.488
I.—VIII. 1939. total:											
Összehasonlítások Comparaisons	1939. VIII. havában 1938. VIII. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám-szerűleg en nombre	+								
	En aout. 1939 par rapport au mois de aout. 1938, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 29.7	+ 32.9	+ 19.5	+ 27.3	+ 29.6	+ 21.4	+ 1.0	+ 17.3	+ 12.1
	1939 I.—VIII. időszakban 1938. I.—VIII. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám-szerűleg en nombre	+	+	+	+	+	+	-	+	+
	En janv.-aout. 1939 par rapport aux mois de janv.-aout. 1938 en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 24.1	+ 28.8	+ 19.7	+ 24.5	+ 28.7	+ 19.8	- 2.2	+ 16.7	+ 9.9

1) Az 1939. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1939 sont provisoires.

2. TÁVIRÓFORGALOM¹⁾ — 2. Trafic télégraphique
 3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM¹⁾ — 3. Trafic téléphonique

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone								
		Távírók ezer drb.		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques				Közvetlen összeköttetések száma Raccordements directs nombre	Számlált helyi beszélgetések száma ezekben Conversations locales complètes nombre en milliers			
		Télégrammes, nombre en milliers	feladás dépôt	kézbesítés remise	hálózatok szerint dans le réseau				összesen total	bpesti egységek dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total
					bpesti egységek uniforme de Budapest	falurendszertől és 200 előfizetőnél nagyobb système rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés					
1930.	—	3.404	3.715	46.601	35.618	33.840	82.219	2.212	103.890	—	103.890	
1931.	—	2.599	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135		
1932.	—	2.066	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431		
1933.	—	1.894	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947		
1934.	—	1.873	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809		
1935.	—	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	92.150	2.257	121.980	12.944	134.924	
1936.	—	1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	127.933	14.261	142.194	
1937.	—	2.133	2.820	70.325	18.165	23.290	111.780	2.117	134.885	16.358	151.243	
1938.	—	2.439	3.150	75.128	21.331	27.316	123.775	2.201	141.263	18.117	159.380	
1938.	VIII.	243	301	73.283	19.305	24.216	116.804	2.133	10.715	1.566	12.281	
1938.	IX.	254	320	73.836	19.486	24.426	117.748	2.131	11.530	1.574	13.104	
1938.	X.	228	294	74.307	19.608	24.637	118.552	2.179	12.594	1.636	14.230	
1938.	XI.	226	289	74.543	20.862	26.212	121.617	2.186	12.238	1.567	13.805	
1938.	XII.	233	302	75.128	21.331	27.316	123.775	2.201	12.133	1.585	13.718	
1939.	I.	207	277	75.460	21.607	27.078	124.145	2.228	12.826	1.737	14.563	
1939.	II.	185	246	75.661	21.695	27.135	124.491	2.229	12.219	1.681	13.900	
1939.	III.	236	309	75.941	21.812	27.523	125.276	2.240	11.215	1.574	12.789	
1939.	IV.	222	293	76.134	21.689	28.531	126.354	2.267	12.353	1.821	14.174	
1939.	V.	264	331	76.279	22.305	28.802	127.386	2.316	12.705	1.693	14.398	
1939.	VI.	254	321	77.141	22.675	28.169	127.985	2.310	12.652	1.763	14.415	
1939.	VII.	282	349	77.380	22.902	28.355	128.637	2.318	12.119	1.745	13.864	
1939.	VIII.	341	413	77.514	23.694	28.054	129.262	2.320	11.110	1.729	12.839	
1938. IX.-1939. VIII. összesen: IX, 1938.-VIII, 1939. total:		2.932	3.744	—	—	—	—	—	145.694	20.105	165.799	
1938. I.-VIII. összesen: I.-VIII, 1938. total:		1.474	1.945	—	—	—	—	—	92.834	11.714	104.548	
1939. I.-VIII. összesen: I.-VIII, 1939. total:		1.991	2.539	—	—	—	—	—	97.199	13.743	110.942	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. VIII. havában 1938. VIII. havához képest több (+) kevesebb (-) En août, 1939 par rapport au mois de août, 1938, en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 98 + 112	+ 4.231 + 4.389	+ 3.838	12.458	+ 187	+ 395	+ 163	+ 558		
	0/0-ban en 0/0	+ 40·3 + 37·2	+ 5·8 + 22·7	+ 15·8	+ 10·7	+ 8·8	+ 3·7	+ 10·4	+ 4·5			
	1939. I.-VIII. időszakban 1938. I.-VIII. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-août 1939 par rapport aux mois de janv.-août, 1938, en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 517 + 594	— —	— —	— —	— —	+ 4.365	+ 2.029	+ 6.394		
	0/0-ban en 0/0	+ 35·1 + 30·5	— —	— —	— —	+ 4·7	+ 17·3	+ 6·1				

1) Az 1939. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1939 sont provisoires.

3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM (folytatás). — 3. Taphic téléphonique (suite).

4. RÁDIÓELŐFIZETŐK. — 4. Nombre des abonnés de radio.

Év	Hó	Távbeszélő — Téléphone							Rádió Radiodiffusion			
		Közpon- tok száma	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers						Rádió előfizetők száma			
			kezdemenyezett départ			érkezett arrivée			Nombre des abonnés			
			bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	Buda- pesten à Budapest	vidéken en province	összesen total	
Année	Mois	Nombre des centales										
1930.	—	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909	
1931.	—	1.445	1.285	3.034	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032	
1932.	—	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976	
1933.	—	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179	
1934.	—	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117	
1935.	—	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907	
1936.	—	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354	
1937.	—	1.613	1.346	3.365	4.711	1.267	3.327	4.594	134.465	249.040	383.505	
1938.	—	1.861	1.501	4.142	5.643	1.389	4.099	5.488	145.316	273.917	419.233	
1938.	VIII.	1.630	145	409	554	133	409	542	137.685	255.855	393.540	
1938.	IX.	1.633	150	431	581	138	425	563	138.011	257.148	395.159	
1938.	X.	1.634	157	417	574	149	410	559	140.192	262.052	402.244	
1938.	XI.	1.774	128	370	498	117	364	481	142.854	268.614	411.468	
1938.	XII.	1.861	125	376	501	116	367	483	145.316	273.899	419.215	
1939.	I.	1.862	123	353	476	112	350	462	147.605	305.046	452.651	
1939.	II.	1.862	125	328	453	112	330	442	148.981	312.978	461.959	
1939.	III.	1.862	116	395	511	104	400	504	149.067	316.443	465.510	
1939.	IV.	1.926	145	403	548	130	407	537	149.471	318.526	467.997	
1939.	V.	1.930	139	510	649	129	512	641	149.427	318.757	468.184	
1939.	VI.	1.930	146	462	608	140	461	601	149.303	321.031	470.334	
1939.	VII.	1.932	154	511	665	151	491	642	148.727	319.563	468.290	
1939.	VIII.	1.934	164	554	718	154	548	702	148.260	319.660	467.920	
1938. IX.-1939. VIII. összesen:		—	1.672	5.110	6.782	1.552	5.065	6.617	—	—	—	
IX. 1938.-VIII. 1939. total:		—	1.672	5.110	6.782	1.552	5.065	6.617	—	—	—	
1938. I.-VIII. összesen:		—	942	2.545	3.487	868	2.532	3.400	—	—	—	
I-VIII. 1938. total:		—	942	2.545	3.487	868	2.532	3.400	—	—	—	
1939. I.-VIII. összesen:		—	1.112	3.516	4.628	1.032	3.499	4.531	—	—	—	
I-VIII. 1939 total:		—	1.112	3.516	4.628	1.032	3.499	4.531	—	—	—	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. VIII. havában 1938. VIII. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	+ 304	+ 19	+ 145	+ 164	+ 21	+ 139	+ 160	+ 10.575	+ 63.805	+ 74.380
	En août, 1939 par rapport au mois août. 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 18.7	+ 13.1	+ 35.5	+ 29.6	+ 15.8	+ 34.0	+ 29.5	+ 7.7	+ 24.9	+ 18.9
	1939. I.-VIII. időszak- ban 1938. I.-VIII. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	—	+ 170	+ 971	+ 1.141	+ 164	+ 967	+ 1.131	—	—	—
	En janv.-août, 1939 par rapport aux mois de janv.-août, 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	—	+ 18.0	+ 38.2	+ 32.7	+ 18.9	+ 38.2	+ 33.3	—	—	—

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBEN (folytatás).

5. Le trafic en unités de travail. (suite)

E g y s é g: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services:									
		Posta Poste		Távíró Télégraphie		Távbeszélő Téléphone		Rádió Radio		Összesen drb. total nombre	
		drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0		
1930.	—	285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520	
1931.	—	242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003	
1932.	—	206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839	
1933.	—	198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054	
1934.	—	202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375	
1935.	—	206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090	
1936.	—	217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784	
1937.	—	229.055	55.6	27.602	6.7	142.880	34.7	12.602	3.0	412.139	
1938.	—	246.480	55.1	31.389	7.0	155.801	34.9	13.379	3.0	447.049	
1938.	VIII.	19.953	53.9	3.074	8.3	12.897	34.8	1.102	3.0	37.026	
1938.	IX.	21.510	54.4	3.299	8.3	13.650	34.5	1.106	2.8	39.565	
1938.	X.	23.679	56.3	2.993	7.1	14.284	33.9	1.126	2.7	42.082	
1938.	XI.	22.444	56.0	2.925	7.3	13.584	33.8	1.152	2.9	40.105	
1938.	XII.	27.406	60.4	3.141	6.9	13.620	30.1	1.174	2.6	45.341	
1939.	I.	21.860	54.8	2.795	7.0	13.963	35.0	1.267	3.2	39.885	
1939.	II.	21.553	56.0	2.203	5.7	13.422	34.9	1.319	3.4	38.497	
1939.	III.	23.939	58.0	2.824	6.8	13.221	32.0	1.309	3.2	41.293	
1939.	IV.	22.678	55.4	2.686	6.6	14.267	34.8	1.308	3.2	40.939	
1939.	V.	23.893	55.1	3.030	7.0	15.112	34.9	1.325	3.0	43.360	
1939.	VI.	22.854	54.3	2.993	7.1	14.933	35.5	1.311	3.1	42.091	
1939.	VII.	23.937	55.0	3.334	7.7	14.955	34.3	1.307	3.0	43.533	
1939.	VIII.	25.023	55.5	3.994	8.9	14.754	32.7	1.305	2.9	45.076	
1938. IX.-1939. VIII. összesen: IX 1938.-VIII. 1939. total:		280.776	56.0	36.217	7.2	169.765	33.8	15.009	3.0	501.767	
1938. I.-VIII. összesen: I-VIII. 1938 total:		151.437	54.1	19.033	6.8	100.663	36.0	8.819	3.1	279.952	
1939. I.-VIII. összesen: I-VIII. 1938 total:		185.737	55.5	23.859	7.1	114.627	34.3	10.451	3.1	334.674	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. VIII. havában 1938. VIII. havához képest több (+) kevesebb (-) En aout. 1939 par rapport au mois de aout. 1938 en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 5.070	—	+ 920	—	+ 1.857	—	+ 203	—	+ 8.050
		0/0-ban en 0/0	+ 25.4	—	+ 29.9	—	+ 14.4	—	+ 18.4	—	+ 21.7
	1939. I.-VIII. időszak- ban 1938. I.-VIII. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-aout. 1939 par rapport aux mois de janv.-aout. 1938, en plus (+) en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 34.300	—	+ 4.826	—	+ 13.964	—	+ 1.632	—	+ 54.722
		0/0-ban en 0/0	+ 22.6	—	+ 25.4	—	+ 13.9	—	+ 18.5	—	+ 19.5

A posta forgalma.

6. KÁRPÁTALJA FORGALMA. — 6. Le trafic de la Subcarpathie.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és sommas csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csekkbefizetés Chèques versements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recommentés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1939.	IV.	695	12	1	14	13	869	— 1)	5	4	1.476
1939.	V.	376	12	1	6	16	992	— 2)	4	12	2.281
1939.	VI.	435	11	1	7	16	912	— 3)	15	15	2.533
1939.	VII.	492	13	1	7	18	1022	— 4)	28	18	2.723
1939.	VIII.	560	14	1	9	19	1.049	— 5)	28	23	3.364

¹⁾ 69; ²⁾ 79; ³⁾ 128; ⁴⁾ 270; ⁵⁾ 317 drb.

a) Postaforgalom. (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

Év Année	Hó Mois	K é z b e s í t é s — R e m i s e									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és sommas csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payments		Csekk-kifizetés Chèques paiements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recommentés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1939.	IV.	—	16	2	16	7	807	— 1)	7	1	545
1939.	V.	—	13	1	24	12	1.447	— 2)	8	2	1.120
1939.	VI.	—	13	1	22	14	1.661	— 3)	10	8	1.952
1939.	VII.	—	15	1	26	14	1.841	— 4)	17	8	1.920
1939.	VIII.	—	15	1	28	16	1.833	— 5)	21	9	2.907

¹⁾ 81; ²⁾ 46; ³⁾ 87; ⁴⁾ 116; ⁵⁾ 136 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.

c) Távbeszélőforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Év Année	Hó Mois	Táviró — Télégraphe		T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e			
		Táviratok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques			Számított helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales comptées nombre en milliers
		feladás depôt	kézbesítés remise	hálózatok szerint — dans le réseau		összesen total	
				falurendszerű és 200 előfizetőnél nagyobb syst. rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés		
1939.	IV.	2	5	—	598	598	—
1939.	V.	5	7	—	612	612	—
1939.	VI.	6	7	—	624	624	—
1939.	VII.	7	9	—	628	628	—
1939.	VIII.	8	9	—	670	670	—

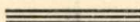
A posta forgalma.

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).
d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone			Rádió — Radiodiffusion
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma
			kezdeményezett départ	érkezett arrivée	Nombre des abonnés
1939.	IV.	63	5	5	—
1939.	V.	72	14	12	—
1939.	VI.	72	13	12	3.079
1939.	VII.	72	14	13	3.230
1939.	VIII.	72	15	14	3.321

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic en unités de travail.
Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services				
		Posta Poste	Távíró Télégraphe	Távbeszélő Téléphone	Rádió Radio	Összesen Total
		drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre
1939.	IV.	192	27	59	—	278
1939.	V.	217	44	110	—	371
1939.	VI.	240	47	108	8	403
1939.	VII.	276	59	118	9	462
1939.	VIII.	305	70	127	9	511

KÜFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Németország.

Belföldi hírlapelőfizetési szolgálat.

A német posta a hírlapszállítással kapcsolatos feladatát nagy szervezettel látja el. A hírlapok szállítását a 30 éves háború után a postamesterek magánfoglalkozásként végezték. A szállításból eredő jövedelemből később az állam részesedést követelt magának, majd magát a hírlapszállítást is elvonta a postamesterektől, mint magánszállítóktól és azt állami feladattá tette. Végül az 1852. évi porosz postatörvény a hírlapszállítást állami monopóliummá nyilvánította.

A postatörvény 1. §-a értelmében ez a monopólium minden hetenként legalább egyszer megjelenő politikai tartalmú hírlap szállítására vonatkozik, ha a szállítás postahivattalal bíró helyről ugyancsak postahivattalal bíró helyre, fizetés ellenében történik. A postamonopóliumnak tehát nincsenek alávetve az olyan hírlapok, amelyek nem politikai tartalmúak, nem jelennek meg hetenként egynél többször, postával nem bíró helységek között szállítják vagy ingyen szállítják. Végül, nem terjed ki a monopólium a hírlap megjelenési helyétől 15 km körzetben történő szállításra sem.

A német posta hírlapszolgálatára:

- a) a tulajdonképeni hírlapszolgálattal és
- b) a pályaudvari, légipostai, csoportos és bizományi hírlapok szállításával foglalkozik.

Legfontosabb ezek közül a tulajdonképeni hírlapszolgálat. Ennek feladata:

1. a hírlapmegrendelések elfogadása és továbbítása a kiadóhivatalokhoz,
2. az előfizetési díjak beszedése és elszámolása a kiadóval,
3. a hírlapkézési díjak beszedése az előfizetőktől,
4. a hírlapdíjak beszedése a kiadóktól stb.

A tulajdonképeni postai hírlapszolgálatot két különleges postai szerv: a hírlapkiadói

postahivatalok (Zeitungsverlagspostämter) és a hírlapkézési postahivatalok (Zeitungsabsatzpostämter) látják el.

A hírlapkiadói postahivatal rendszerint a hírlapok megjelenési helyén van elhelyezve. Ez tulajdonképen közvetítő a hírlapvállalatok és a hírlapkézési postahivatalok között. Közvetíti a hírlapkézési postahivataloktól hozzá érkező hírlapmegrendeléseket, gondoskodik a hírlapok elszállításáról és a hírlapvállalat kívánságára azok csomagolásáról, illetőleg kötegeléséről is, elszámol a hírlapvállalatokkal és a hírlapkézési postahivatalokkal, valamint a postapénztárral.

A hírlapkézési postahivatal hírlapmegrendeléseket fogad el, beszedi az előfizetési díjakat, a megrendeléseket a hírlapkiadói postahivatalokhoz továbbítja és gondoskodik arról, hogy a megrendelt hírlapokat az előfizetők mindig idejében megkapják, a beszedett előfizetési díjakkal elszámol a kiadói postahivataloknak, a hírlapkézési díjakkal pedig a postapénztárnak.

Ha a hírlapvállalat lapját a posta hírlapszolgálat útján kívánja a közönséghez juttatni, akkor köteles annál a hírlapkiadói postahivatalnál, amely lapjának elszállításáról gondoskodik, nyilatkozatot benyújtani. Ez a nyilatkozat a posta és a hírlapvállalat közötti jogviszonyt szabályozó megállapodást és feltételeket tartalmazza. A hírlapkiadói postahivatal után a hírlapra vonatkozó adatokat a berlini postahírlaphivattalal közli a postahírlapkimutatásba való felvétel végett. A postahírlapkimutatás minden év december havában jelenik meg s adatait a következő évben megjelenő 15 pótkimutatással egészítik ki. Minden kiadói és kézbesítő postahivatal kap ebből a kimutatásból, mert ebből értesül, hogy milyen hírlapokra lehet postai úton előfizetni.

A hírlapot annál a hivatalnál kell megrendelni, amelynek kézbesítőkertületében az előfizető lakik vagy amelynél hírlapját átvenni szándékozik. Minden előfizetést

határozatlan időtartamúnak tekintenek és az időszak letelte előtt megújításra hívják fel az előfizetőt. A megújítás céljára szolgálnak az ú. n. hírlaptörzslapok, melyek az előfizetésre s annak megújítására vonatkozó adatokat tartalmazzák és több évre használhatók. A törzslapokat az előfizetési idő utolsó havának közepén kiosztják a kézbesítőknek, akik az előfizetőkkel bejegyzetetik az előfizetést megújító adatokat és nyugta ellenében beszedik az előfizetési díjat.

A megrendeléskor a felvevő tisztviselőnek és a megújításkor a kézbesítőknek fizetett előfizetési díjakat a törzslapok számának feltüntetésével az ú. n. hírlap-pénztárkönyvbe írják be s ugyanebbe jegyzik be a hírlapkiadói postahivatalokkal történt elszámolások adatait is.

Az előfizetési díjak beszédés után a megrendelésekre vonatkozó adatokat bevezetik az ú. n. kézbesítő könyvbe (Absatzbuch). Ez a könyv képezi a kézbesítés lebonyolításának és a kiadói postahivatalokkal való elszámolás alapját. Benne a hírlapok kiadásának helyei betűrendben, ezek mindegyike alatt pedig a hírlapok neve szintén betűrendben és sorszámmal ellátva szerepelnek. A hírlapok törzslapjai a hírlap neve előtt az ebben a könyvben szereplő számot viselik. Ezek után megállapítják, hogy egy-egy hírlapból hány példányt rendeltek meg s ezt ú. n. megrendelőlapokon közlik a kiadói postahivatalokkal.

A posta a nála megrendelt hírlapokon kívül vállalja még az ú. n. kiadói hírlapok szállítását is. Ezek olyan lapok, amelyeket a hírlapvállalat díjmentesen vagy mérsékelt előfizetési díj ellenében juttat bizonyos személyeknek s ezért azokkal közvetlenül intézi az előfizetés kérdését. A kiadó a kiadói lapok szállítására vonatkozó szándékát köteles a kiadói postahivatalal, minden címzett részére kiállított szállítási-jegy kíséretében bejelenteni.

A kiadói postahivatalok a hírlapkézbesítő postahivatalok által közölt adatok (t. i. hányan rendeltek meg egy-egy hírlapot) és a kiadó által közölt adatok (hány lapot kíván szállíttatni, amelyre nem a posta útján fizettek elő) összegezése útján megállapítja, hogy egy-egy hírlapvállalat hány lapot tartozik a postának átadni.

A hírlapkézbesítő postahivatalok ügyelnek arra, hogy a hírlapok teljes példányszámban és késedelem nélkül érkeznek-e meg. Eltérés vagy késedelem esetében a hírlapkiadói postahivatalnak jelentik. Ez sürgős esetben távíró vagy fávbeszélő útján is történhetik. A kézbesítésre érkezett lapokat szétosztási kimutatás alapján kiosztják a kézbesítőknek, ezek pedig a kézbesítő kimutatásuk alapján kézbesítik. Nagyobb kézbesítőhivatalok gépi úton címfelirattal látják el a hírlapokat. Ilyen esetben természetesen nincs szükség a kézbesítő kimutatására.

Érdekes, hogy a német postának eme hírlapszolgálati rendszere mellett a kiadó a saját előfizetői címadatait nem ismeri; csak az általa szállítandó lappéldányok számáról és ha a hírlapvállalat maga kötegel a lapját, a hírlapkézbesítő postahivatalokról értesül, amelyekhez lapját a posta szállítja. A kiadók régebben sokszor kérték a postát, hogy az előfizetők címadatait velük közölje, mert ezekre különösen a kilépett előfizetők visszahódítása végett szükségük van. A német posta ezt a kérelmet hosszú időn át elutasította azaz az indokolással, hogy az előfizetők címének kiszolgáltatása a postatitok megsértését jelentené. Az inflációs világban azonban, amikor az árak nap-nap után emelkedtek, s a kiadók egy-egy előfizetési időszakon belül is több ízben emelték az előfizetési díjakat és ezek beszédése végett szükségessé vált, hogy az előfizetőkkel közvetlenül is érintkezésbe lépjenek, a posta megváltoztatta az álláspontját s közölte az előfizetők címét a kiadókkal.

A hírlapdíjszabás megállapításánál a német posta nem volt kénytelen alkalmazkodni ahhoz az alaptételhez, hogy egyszerű legyen, mert a elszámolás utólag történik s ezért a díjakat a leírt rendszer mellett nem kell azonnal kiszámítani.

Az 1900. év előtti időkben igen egyszerű volt a hírlapdíjszabás, amennyiben az előfizetési díj bizonyos százalékában volt megállapítva. Ez nem volt igazságos, mert a ritkán megjelenő drága folyóirattal sokkal kevesebb a posta munkája, mint egy naponként megjelenő olcsó napilappal s a százalékos rendszer mellett esetleg az előbbiért többet kellett fizetni. A ma érvényben lévő díjszabást 1924. és 1933-ban

állapították meg. Ez gondosan arányba állítja a posta szolgálatait a fizetendő díjakkal, amennyiben az utóbbiakat súly szerint és pedig sok fokozattal állapítja meg. A hírlapdíjszabás olyan alacsonyan van megállapítva, hogy a beszedett díjak távolról sem fedezik a hírlapszállítással járó kiadásokat. Ezért a hírlapdíjak mellett a házhozkézbesített hírlapokért külön hírlapkézbesítési díjat is szed a német posta.

A hírlapszolgálattal kapcsolatos ráfizetések csökkentése érdekében a német posta a világháború előtti rendszert gyökeresen megváltoztatta. Azelőtt ugyanis könyvelést vezettek minden előfizetési időszak végén új könyveket fektettek fel akkor is, ha az adatok nagy tömege változatlan maradt. Ennek a költséges könyvelési rendszernek a megváltoztatása céljából 1927-ben bevezették a kartotékrendszert. Előnye abban áll, hogy a változatlan adatokat tartalmazó kartotékok helyett nem kell újakat felfektetni. Mivel pedig a tapasztalat azt mutatja, hogy a kartotékoknak alig 5—10%-át kell évenként megújítani, ez az új rendszer a könyvelési rendszerrel szemben a munka kb. kilenczted részének megtakarítását eredményezte.

A német posta az előbbieken ismertetett hírlapszolgálat keretein belül szállított hírlapokon kívül a szállítás módja szerinti elnevezéssel ismer még pályaudvari, légipostai, bizományi és csoportos hírlapokat is. Ezekkel a hírlapokkal a postának a szállításon kívül egyéb teendője nincs.

Pályaudvari hírlapok alatt azokat értik, amelyeket a hírlapvállalatok pályaudvari hírlapárusok és egyéb hírlapvállalatok címére adnak fel és amelyeket a vonat beérkezésekor ott vesznek át a címzettek. Ezeknek a szállításáért a posta külön fizet a vasútnak s ezért az ezt a szolgálatot igénybe vevők is tartoznak a rendes postai díjakon felül külön díjat fizetni.

A légipostai hírlapszállítás természetesen a leggyorsabb szállítást biztosítja, ezért mind nagyobb mérvben veszik igénybe. Abban az esetben, ha légipostai hírlapokat valamely oknál fogva nem lehet légi úton továbbítani (kényszerleszállás stb.) a posta a fizetett díj négyötödét visszafizeti.

Nagy forgalmat bonyolít le a német posta a bizományi hírlapok szállításával. Az ezekre megállapított díjszabás a súly és a szállítási út nagyságához igazodik.

Csoportos hírlapküldeményekként azok a hírlapok szállíthatók, amelyek hetenként legfeljebb egyszer jelennek meg, súlyuk nem több 50 gr-nál és legalább 5 db-ot egybecsomagolva küldenek egy-egy címzettnek.

Végül megemlítjük még a hírlapnyomtatványt. Az ilyen hírlapküldeményeket nyomtatványokként adják fel, de azoknál mérsékeltébb díjszabás mellett. Ilyen küldeményfajt a hírlapvállalatok adnak fel, mert közvetlen előfizetőiknek ilyen módon tudják hírlapjaikat legolcsóbban utánküldeni. (D. P. 32,33/1939.)

(Zappe)

Németország.

A német tábori posta működése.

A háború kitörésével egyidejűleg a német tábori posta is megkezdte működését.

A német tábori posta mai alakjában csak néhány éves. Újjászervezése a hadsereg újjászervezésével párhuzamosan történt. A tábori posta élén a haderő tábori postamestere áll. Elsőfokú hatósági szervei, a birodalmi postai igazgatóságoknak megfelelő hatáskörben, a hadseregek tábori postamesterei megfelelő hivatali személyzettel. A végrehajtó szolgálatot a tábori postahivatalok látják el. A küldemények irányítását tábori postai irányítóhivatalok biztosítják. A tábori postánál kizárólag postások teljesítenek szolgálatot.

A tábori posta teljes felszereléséről a német birodalmi posta gondoskodott. A hivatalokat külön erre a célra készített nagy gépkocsikon rendezték be. Berendezésük a gépkocsikra szerelt mozgó postahivatalokéhoz hasonló. A személyzet mutatós tábori postai egyenruhában teljesít szolgálatot.

A gépkocsikon berendezett tábori postahivatalt közvetlenül a hadrakelt csapatok szálláshelye mellett helyezik el s így minden katonának módjában áll küldeményeit közvetlenül a postahivatalnál, minden ne-

hézség nélkül, feladni. A kézbesítés gyorsaságát is biztosítja ez a megoldás.

A katonák a tábori postahivatalnál leveleket és levelezőlapokat adhatnak fel, továbbá utalványon és befizetési lapon 1000 márká értékhatárig pénzt küldhetnek. A tábori postai levelezőlapokat a katonák ingyen kapják. Hírlapokra is lehet előfizetni. Tervezik kedvezményes postatakarékpénztári befizetési lapok rendszeresítését is.

A hozzátartozók a harctérre egyelőre csak levelet 250 g súlyig, levelezőlapot és postautalványon pénzt küldhetnek. A csomagforgalmat még nem rendezték be. A levelek, levelezőlapok és hírlapok szállítása ingyenes. A küldeményeket „Tábori posta” felirattal kell ellátni. Külföldre szóló küldeményeket bérmentesíteni kell, kivéve a hadifoglyok küldeményeit.

A harctérre címzett küldeményeken fel kell tüntetni a címzett nevét, rangját, az ötszámjegyű tábori postai számot és a ki-

jelölt gyűjtőpostahivatal nevét. Repülőknak, tengerészeknek és a különleges alakulatoknál szolgálatot teljesítő katonáknak szóló küldeményeken gyűjtőhivatalt nem kell feltüntetni. Általában tilos a csapatnem feltüntetése. A tábori posta számát és a gyűjtőhivatalt a katonák előnyömtől szövegű levelezőlapon közlik hozzátartozóikkal. Általában nem tábori postai, hanem a rendes címmel kell ellátni a segédszolgálatos katonáknak címzett levelezést.

Helyes címzés mellett a német tábori posta a küldemények gyors és pontos szállítását és kézbesítését a lehetőségekhez képest biztosítja. Ez nem zárja ki természetesen azt, hogy ne késsenek a küldemények olyan helyeken, ahol felrobbantott hidak, felszakított vágányok és utak, vagy más háborús akadály bénítja meg a posta működését. Az akadályok minél gyorsabb elhárítását minden német postás becsületbeli kötelességének tekinti. (D. P. 1939:37.) *Székelly.*

TÁVIRÓ.

Amerikai Egyesült Államok.

A „Western Union Telegraph” nagy amerikai távirótársaság legutóbb olyan távirókészüléket állított üzembe, amelyet közvetlenül a közönség részére készítettek, kezelése nagyon egyszerű és használata könnyű, mint a távbeszélőé. Ez a készülék tulajdonképpen a képtávirókészülékek közé tartozik és segítségével természetesen nemcsak képeket, hanem írást, rajzot, terveket, számokat is lehet továbbítani. A készüléket kis fémszekrénykébe építve falra akasztják. A továbbítandó táviratot vagy képet úgy kell egy nyíláson a szekrénykébe helyezni, mint a levelet a levél-szekrénybe. A távirat megírásához fekete tintát kell használni, de lehet azt írógéppel is megírni. A szekrénykébe dobott táviratot a benne elhelyezett készülék önműködően a táviróközpontba továbbítja.

A táviratot küldő először egy gombot nyom meg s csak amikor kigyullad a „Táviratát tegye be” feliratú jelzőtáblácska, táviratát csak akkor helyezi a nyílásba.

Egy vezetékre több ilyen készüléket is lehet rákapcsolni. Ha az egyik készülék működni kezd, a több készüléken „Vezeték foglalt” feliratú jelzőtábla gyullad ki s mindaddig világít, amíg a vezeték felszabadul.

Amikor a távirat a szekrénykébe kerül, önműködően képdobra csavarodik, amely viszont fotocella előtt forog; így továbbítódik a távirat (kép, rajz stb.) a táviróközpontba. Ez alatt az idő alatt a „Továbbítás” feliratú megvilágított táblácska mutatja, hogy továbbítás van folyamatban. Amikor a táviróközpont a táviratot teljesen megkapta, a „továbbításnak vége” feliratú jelzőtáblácska gyullad ki. Az eredeti távirat ekkor leválik a továbbító képdobról s a szekrényke alján lévő dobozba esik.

A készülék percenként 15 négyzethüvelyk nagyságú táviratfelületet továbbít.

Nemcsak egyszerű működése jelent nagy előnyt, hanem az is, hogy a táviró legújabb vívmányát foglalja magában: a képtávirót. Nem lehetetlen az sem, hogy nem is nagyon sokára, ki fogja szorítani a

távgépirót, úgy ahogy az kiszorította a Morse-távíró.

Már foglalkoznak hasonló kis vevőkészülék összeállításával, továbbá olyan adókészülék előállításával, amely készülék pénzbedobásra működik.

Ez a készülék a táviródijszabásra is kihatással lesz. A táviróforgalmat pedig

emelni fogja, mert növeli a távíró igénybevevők körét.

Egy ilyen készüléket már felállítottak New York-ban, de egyelőre csak azok adhatják fel annak segítségével távirataikat, akik a kis szekrényke felnyitásához kulcsot kaptak. (J. T. 1939. 6.)

Dr. Teész Frigyes.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRÚT 12. SZ. 204. SZOBA.

TELEFONSZÁM: 150—597. — MŰSZAKI ÜGYEKBE: 146—500.

ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ, MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ.

MEGJELENIK HAVONKÉNT.

A kiadásért felel: Dr. LŐRINCZY GÁBOR, m. kir. postahiv. igazgató.

URBÁNYI ISTVÁN KÖNYVNYOMDA BUDAPEST. VI., GRÓF ZICHY JENŐ-UTCA 36.

Telefon: 118—461.

